

Prognoza oddziaływania na środowisko

Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów

Świerczów, wrzesień 2024 r.

Zamawiający:

Gmina Świerczów
ul. Brzeska 48
46-112 Świerczów

Wykonawca:

Instytut Badawczy IPC Sp. z o.o. z Wrocławia

Autor opracowania: mgr inż. Marek Karłowski

Podpis autora Prognozy:

Spis treści

1. Podstawa formalno-prawna	5
2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami.....	8
3. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy.....	14
4. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania	16
5. Analiza oddziaływania na środowisko	17
5.1 Istniejący stan środowiska.....	17
5.1.1. Położenie, sieć osadnicza, struktura funkcjonalno-przestrzenna	17
5.1.2. Klimat.....	19
5.1.3. Zasoby surowców mineralnych	20
5.1.4. Szata roślinna	20
5.1.5. Świat zwierząt.....	25
5.1.6. Gleby.....	27
5.1.7. Wody powierzchniowe i podziemne	27
5.1.8. Powietrze atmosferyczne	34
5.1.9 Klimat akustyczny	37
5.1.10 Promieniowanie elektromagnetyczne	38
5.1.11 Gospodarka odpadami.....	39
5.1.12 Obszarowa ochrona przyrody	40
5.1.13 Dziedzictwo kulturowe i ochrona krajobrazu	47
5.2 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu.....	49
5.3 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem ...	50
5.3.1 Obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu	50
5.3.2 Formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym	51
5.4 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody	52
5.4.1 Przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska	52
5.4.2 Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska	52
5.5 Charakterystyka planowanych przedsięwzięć.....	54
5.6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te	

cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	67
5.7. Wpływ realizacji założeń Programu na środowisko w tym działania kompensujące	72
5.8. Podsumowanie oddziaływania na środowisko	80
5.8.1. Prawdopodobieństwo występowania, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność.....	80
5.8.2. Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych.....	81
5.8.3. Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska	81
5.8.4. Ramy dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać oraz ocena dot. znaczącego oddziaływania na środowisko.....	82
6. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko.....	83
7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko	84
8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.....	86
9. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.....	87
10. Literatura i materiały źródłowe	92
11. Spis rysunków i tabel	93

1. Podstawa formalno-prawna

Zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2024 poz. 1112), zwanej dalej OoŚ, przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz planu zagospodarowania przestrzennego, **wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko**, a także koncepcji rozwoju kraju, strategii rozwoju, programu, polityki publicznej i dokumentu programowego, z zakresu polityki rozwoju, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy projektowanego Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Prognoza została opracowana zgodnie z art. 51 ust.2 i art.52 ust.1.i 2 ustawy OoŚ i zawiera:

- informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.
- oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – kierującego tym zespołem, o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2, stanowiące załącznik do prognozy,
- datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów – imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów.

Prognoza określa i analizuje:

- istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
  - różnorodność biologiczną,
  - ludzi,
  - zwierzęta,
  - rośliny,
  - wodę,
  - powietrze,
  - powierzchnię ziemi,
  - krajobraz,
  - klimat,
  - zasoby naturalne,
  - zabytki,
  - dobra materialne,
  - z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Prognoza przedstawia również rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu. W szczególności odnosi się do celów i przedmiotu ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralności tego obszaru.

Informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, zostały opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu.

W prognozie oddziaływania na środowisko uwzględniono informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu pismem z dnia 13 września 2024 roku (nr WOOŚ.411.2.8.2024.PM) uzgodnił zakres Prognozy.

Opolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny pismem z dnia 9 września 2024 roku (NZ.9022.1.165.2024.AW) uzgodnił zakres Prognozy.

2. Informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

W przypadku, gdy gmina zamierza podjąć się rewitalizacji, Rady Gminy wyznacza, w drodze uchwały, **obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji**.

Obszar zdegradowany to część gminy znajdująca się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz innych negatywnych zjawisk, w tym gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych.

Obszar rewitalizacji to obszar obejmujący **całość lub część obszaru zdegradowanego**, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na **istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego**, zamierza się prowadzić rewitalizację.

UCHWAŁĄ NR IV/26/2024 z dnia 24 czerwca 2024 r. RADA GMINY ŚWIERCZÓW wyznaczyła obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Świerczów.

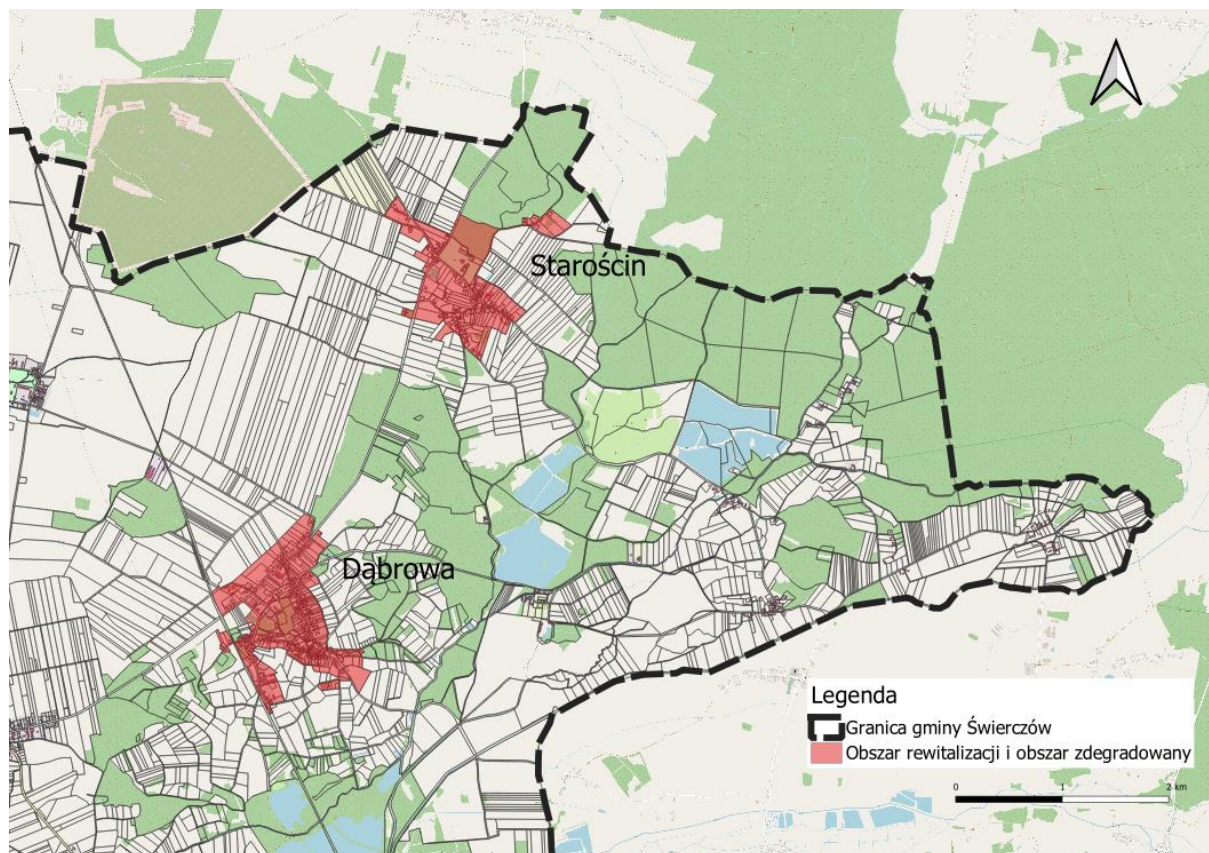
Za obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Świerczów uznano obszary zurbanizowane miejscowości Starościna oraz Dąbrowa. Wg danych Urzędu Gminy Świerczów z 2022 r. obszar ten zamieszkały był przez 863 osoby (26,83% ludności gminy) i miał powierzchnię 200,33 ha (1,82% powierzchni gminy).

Koncentrację problemów na obszarze rewitalizacji potwierdzają wartości wskaźników, które wykorzystano przy delimitacji obszaru zdegradowanego. Na obszarze rewitalizacji występuje depopulacja, notuje się wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym, wysokie wskaźniki udzielonych świadczeń pomocy społecznej z powodu ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, wysokie na tle gminy wskaźniki długotrwałego bezrobocia. W Dąbrowie widoczny jest spadek liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Na obszarze rewitalizacji występują problemy środowiskowe, m. in. dot. złej jakości powietrza kształtowanego przez niską emisję komunalną, widoczne są deficyty rozwiązań związanych z terenami zieleni. Występują tu problemy w zakresie dostosowania obiektów publicznych do

standardów dostępności. Zlokalizowane są komunalne obiekty mieszkaniowe w złym stanie technicznym. Na obszarze rewitalizacji brak jest kanalizacji.

Mapa 1. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Świerczów

Źródło: opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji w gminie Świerczów charakteryzuje się istotnym znaczeniem dla rozwoju gminy. Potwierdzają to zapisy ujęte w dokumentach strategicznych Gminy.

W Strategii Rozwoju Gminy Świerczów na lata 2021-2030 w Priorytecie 2.3. Zielona i aktywna turystyka wskazano, że lokalną specjalizacją turystyczną może być turystyka aktywna oraz ekoturystyka. Wynika to m. in. z położenia w obrębie obszarów chronionych, w tym chronionego krajobrazu oraz występowanie obszarów o istotnych walorach przyrodniczych (m. in. Stobrawski Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK) „Lasy Stobrawsko – Turawskie”). Dąbrowa i Staroścín położone są w zasięgu i sąsiedztwie obszarów chronionych.

Na obszarze rewitalizacji zlokalizowane są ważne funkcje przyrodniczo-społeczne, związane z założeniami parkowymi. Jak podaje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Świerczów zlokalizowane są 4 założenia

parkowe (pałacowe, dworskie) z wyróżniającym się drzewostanem. Występują one w miejscowościach: Bąkowice, Biestrzykowice, Dąbrowa i Staroścín. Oznacza to, że dwa parki zlokalizowane są na obszarze rewitalizacji, tj. w Dąbrowie i Staroścínie.

Istotne dla rozwoju gminy Świerczów jest zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego, która znajduje się na obszarze rewitalizacji.

Według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego największym nasyceniem obiektami zabytkowymi na terenie gminy charakteryzuje się wieś Dąbrowa (52 obiekty w Gminnej Ewidencji Zabytków). Znaczne nasycenie obiektów zabytkowych występuje także w Staroścínie (33).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Świerczów został opracowany z uwzględnieniem wymogów wynikających z:

- Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. 2024 poz. 278),
- Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U. 2022 poz. 1079),
- Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Świerczów jest dokumentem, który jest tworzony z myślą o realizacji przedsięwzięć wspieranych przez środki europejskie w perspektywie finansowej 2021-2027. W nowej perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 rewitalizacja jest traktowana jako jeden z instrumentów terytorialnych, a gminny program rewitalizacji pełnić będzie funkcję strategii terytorialnej (strategia IIT).

W części postulatywnej Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów wskazano wizję, cele oraz kierunki rewitalizacyjne, które stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne. Te z kolei odnoszą się do problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Świerczów ujęto dwa cele oraz przypisano do nich kierunki rewitalizacji.

Cel 1. Rozwój sprzyjający aktywności i integracji społecznej bazujący na lokalnym dziedzictwie przyrodniczym, kulturowym oraz kapitale społecznym:

Kierunki działań:

1. Wzmocnienie funkcji społecznych, ochrona i zwiększanie bioróżnorodności terenów zieleni.
2. Zwiększanie świadomości społecznej na rzecz ochrony przyrody i dziedzictwa kulturowego.
3. Zwiększenie atrakcyjności i dostępności wydarzeń i inicjatyw realizowanych na obszarze rewitalizacji, w szczególności ukierunkowanych na zachowanie zasobów materialnych i niematerialnych dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego.
4. Rozwijanie i kształtowanie polityki społecznej, ukierunkowanej na integrację społeczną i przeciwdziałanie dziedziczeniu problemów.
5. Poprawa dostępności i jakości infrastruktury oraz oferty dedykowanej aktywności mieszkańców.
6. Rozwój infrastruktury wspierającej funkcję turystyczną i rekreacyjną bazującą na lokalnym dziedzictwie przyrodniczym i kulturowym.

Cel 2. Rozwój infrastruktury sprzyjający poprawie jakości życia oraz ochronie środowiska:

Kierunki działań:

1. Poprawa stanu technicznego dróg i chodników oraz poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego.
2. Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej.
3. Poprawa jakości powietrza i ograniczenie niskiej emisji, w tym poprzez inwestycje wymiany źródeł ciepła, termomodernizacje.
4. Poprawa standardów komunalnych zasobów mieszkaniowych.
5. Usuwanie odpadów azbestowych.

Ostatnie ogniwem części postulatywnej Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów stanowią przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Przedsięwzięcia przypisane zostały do celów rewitalizacji, nawiązując bezpośrednio do oczekiwanych kierunków rewitalizacyjnych.

Aktualny zakres interwencji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów wyznaczają zatem przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Analiza zapisów treści przedsięwzięć jest kluczowa dla oceny skutków realizacji programu na środowisko.

Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych w gminie Świerczów obejmuje:

Przedsięwzięcia podstawowe:

1. Rewaloryzacja i zagospodarowanie parku w Dąbrowie.

2. Inwentaryzacja przyrodnicza parków na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów wraz edukacją ekologiczną.
3. Pikniki integracyjne dla mieszkańców Dąbrowy.
4. Festiwal zespołów ludowych w Dąbrowie.
5. Wsparcie działalności zespołów artystycznych z obszaru rewitalizacji w gminie Świerczów poprzez zakup wyposażenia.
6. Edukacja włączająca w Szkole Podstawowej w Dąbrowie.
7. Wsparcie kształcenia ogólnego w Szkole Podstawowej w Dąbrowie.
8. Modernizacja i doposażenie świetlicy wiejskiej w Staroście.
9. Działania edukacyjne i integracyjne dla mieszkańców Starościa.
10. Modernizacja boiska sportowego z remontem szatni w Staroście.
11. Adaptacja, modernizacja i remont infrastruktury Szkoły Podstawowej w Dąbrowie.
12. Wsparcie aktywności fizycznej mieszkańców obszaru rewitalizacji w gminie Świerczów na bazie działalności lokalnych klubów sportowych.
13. Rozwój małej infrastruktury wspierającej ekoturystykę w gminie Świerczów.
14. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Dąbrowy.
15. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Starościa poprzez remont ul. Podlaskiej.
16. Poprawa bezpieczeństwa publicznego w Staroście poprzez uzupełnienie oświetlenia ulicznego stref mieszkaniowych.
17. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowa.
18. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Staroście.
19. Termomodernizacja obiektu Szkoły Podstawowej w Dąbrowie wraz montażem OZE.
20. Budowa mieszkań komunalnych w Staroście.

Pozostałe przedsięwzięcia:

1. B1. Realizacja programu „czyste powietrze” na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów.
2. B2. Realizacja programu usuwania odpadów azbestowych na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów.

Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów spójne są ze Strategią Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030. Cele Gminnego Programu Rewitalizacji skupiają się na sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej.

Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów wpisują się w szczególności w wymiar społecznych polityk rozwoju, ujętych w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 w celu **1. CZŁOWIEK I RELACJE – MIESZKAŃCY GOTOWI NA WYZWANIA I TWORZĄCY OTWARTĄ WSPÓLNOTĘ**. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach rewitalizacji w gminie Świerczów co do zasady skupiają się na potrzebach społecznych, w tym odnoszą się do zdiagnozowanych problemów społecznych, jak też przestrzenno-funkcjonalnych wpływających na jakość życia.

Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów nawiązują bezpośrednio do założeń celu 2. Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030 **ŚRODOWISKO I ROZWÓJ – ŚRODOWISKO ODPORNE NA ZMIANY KLIMATYCZNE I SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI**. W ramach rewitalizacji w gminie Świerczów przewiduje się zachowanie bioróżnorodności, wzmocnienie energooszczędności i wykorzystania OZE, rozwój infrastruktury kanalizacyjnej sprzyjający poprawie stanu wód powierzchniowych oraz wsparcie mieszkańców w zakresie wymiany nieefektywnych źródeł ciepła i usuwanie odpadów azbestowych.

Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów wpisują się w wymiar terytorialny polityki rozwoju województwa opolskiego. Sposób prowadzenia polityki rozwoju przestrzennego regionu wynika z ustaleń Planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, przyjętego uchwałą Nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Opolskiego z 2019 r., poz. 1798 z dnia 14.05.2019 r.).

W Planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego teren gminy Świerczów zaliczony został do wiejskich obszarów funkcjonalnych, w tym wskazano, iż jest to obszar wiejski wymagający wsparcia procesów rozwojowych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego wymienia gminę Świerczów jako obszar, który cechuje koncentracja negatywnych zjawisk o charakterze społeczno-gospodarczym. Zalicza gminę Świerczów do obszarów wiejskich o najtrudniejszej sytuacji rozwojowej w województwie opolskim.

3. Informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy

Zgodnie z artykułem **52 ust. 1 ustawy OOŚ** informacje zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu oraz etapu przyjęcia tego dokumentu w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem.

Gminny Program Rewitalizacji obejmuje zestaw celów, podporządkowane im kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Analizując oddziaływania na środowisko dokonano przeglądu przedsięwzięć rewitalizacyjnych, czyli najbardziej szczegółowych zapisów dokumentu.

Ocenę oddziaływania przeprowadzono zgodnie z **artykułem 51 ust. 2 ustawy OOŚ**. **W prognozie zawarto wszystkie elementy, jakie powinna zawierać wg Ustawodawcy.**

Kluczowym elementem Prognozy jest odpowiedź na pytanie: czy projektowany dokument wyznacza ramy dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz czy realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływania na środowisko?

Poszczególne projekty ujęte w Programie przeanalizowano pod kątem wpływu i oddziaływania na „ustawowe” elementy środowiska: różnorodność biologiczną, ludzi, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy.

Dokonano analizy prawdopodobieństwa występowania oddziaływań na środowisko, czas trwania, zasięg, częstotliwości, odwracalność, a także prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych i prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska.

Oceniono stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć, a także powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach. Dokonano analizy przydatności w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania

zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska. Oceniono powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska.

Każde z przedsięwzięć rewitalizacyjnych oceniano zostało pod kątem występowania oddziaływań bezpośrednich, np. wynikających z charakteru prac inwestycyjnych, jak również oddziaływań pośrednich – długoterminowych, wynikających z charakteru danego przedsięwzięcia.

4. Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania

System monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów opierać będzie się zasadniczo na ocenie postępów wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych i przypisanych do nich wskaźników. Konieczne jest zatem zbieranie informacji nt. statusu ujętych w programie przedsięwzięć. Punktem odniesienia jest przyjęty harmonogram realizacji tych przedsięwzięć. Monitorowanie postępów wdrażania założeń programu odbywać się będzie zgodnie z systemem monitorowania i oceny gminnego programu rewitalizacji.

Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Programu na środowisko polegał na analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska oraz w przypadku przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko w ramach indywidualnych zamówień. Wyniki pomiarów muszą odnosić się do obszaru objętego dokumentem. Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Programu na środowisko prowadzony był w cyklu trzyletnim, podobnie jak to przyjęto przy ocenie aktualności i stopnia realizacji całości programu.

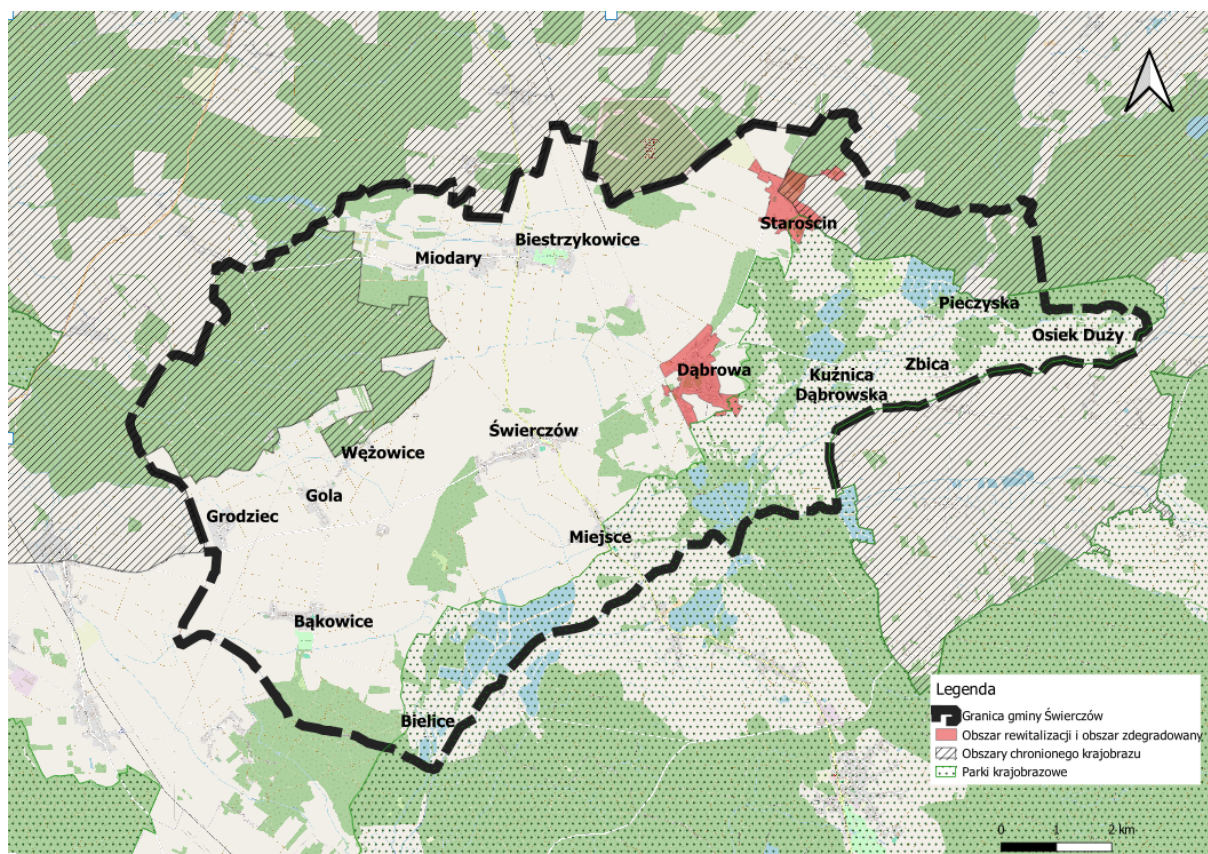
5. Analiza oddziaływania na środowisko

5.1 Istniejący stan środowiska

5.1.1. Położenie, sieć osadnicza, struktura funkcjonalno-przestrzenna

Obszar rewitalizacji w gminie Świerczów obejmuje dwie miejscowości Dąbrowę (585 mieszkańców wg stanu na 31.12.2023 r.) oraz Staroścín (284 mieszkańców). Obszar rewitalizacji położony jest we wschodniej części gminy. Dąbrowa położona jest około 4 km od Świerczowa. Odległość ze Staroścína do Świerczowa to około 7,5 km. Większe odległości obie miejscowości dzielą od Namysłowa. Dąbrowa położona jest w odległości 15 km od Namysłowa, Staroścín w odległości 18 km. Większość usług, jak też miejsc pracy mieszkańców, zlokalizowana jest poza obszarem rewitalizacji.

Mapa 2. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Świerczów na tle obszarów chronionego krajobrazu oraz parków krajobrazowych

Źródło: opracowanie własne

Geograficznie obszar rewitalizacji leży na pograniczu Równiny Oleśnickiej i Równiny Opolskiej w makroregionie Niziny Śląskiej. Wysokość bezwzględna tego terenu waha się od 140 m. n.p.m. do 180 m n.p.m. Osią morfologiczną gminy Świerczów jest dolina Stobrawy, która płynie na

południe od obszaru rewitalizacji. Obszar rewitalizacji i otaczające go tereny są płaskie o spadku nieprzekraczającym 0,5-1%. Środkową i północną część gminy Świerczów stanowi wysoczyzna plejstoceniowa, w której zasięgu położona jest Dąbrowa i Starościn. Jej płaska powierzchnia z łagodnymi kulminacjami wznosi się nad doliną Stobrawy o 10-15 m. Jest to środkowy fragment Wzgórz Świerczowskich.

Środowisko przyrodnicze obszaru rewitalizacji posiada charakter typowy dla nizin. Roślinność potencjalną gminy stanowią zbiorowiska leśne, a przede wszystkim lasy liściaste. Znaczna część lasów w środkowo – zachodniej, centralnej i południowej części gminy została zastąpiona przez użytki rolne, które sąsiadują z obszarem rewitalizacji, w szczególności od jego zachodniej i północnej strony. W sąsiedztwie obszaru rewitalizacji znajdują się stawy hodowlane i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia.¹

Obszar rewitalizacji posiada dogodne połączenia drogowe zarówno z Namysłowem, Brzegiem jak i Opolem. Niemniej potencjał gospodarczy na tym obszarze nie jest znaczący. Tworzą go nieduże działalności gospodarcze. Mieszkańcy gminy pracują przede wszystkim poza jej granicami, m. in. w Namysłowie, Brzegu czy też dalej na terenie powiatu oławskiego.

Na obszarze rewitalizacji lokalną funkcją gospodarczą może być turystyka i rekreacja. Dąbrowa i Starościn to miejscowości położone przy granicy Stobrawskiego Parku Krajobrazowego oraz w sąsiedztwie Obszaru Chronionego Krajobrazu (OChK) „Lasy Stobrawsko – Turawskie”. Walory przyrodnicze i zasoby dziedzictwa kulturowego predysponują do rozwoju funkcji turystycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej. Potencjał do rozwoju takich funkcji zauważony został w Strategii Rozwoju Gminy Świerczów na lata 2021-2030, jak też w ujęciu subregionalnym. Zakłada się, iż na tym obszarze możliwy jest rozwój funkcji turystyczno – wypoczynkowych i sanatoryjno – rehabilitacyjnych. W koncepcji rozwoju ponadlokalnego podkreślono, iż celem utworzenia takiej strefy jest konieczność dostarczenia impulsów rozwojowych dla północno – zachodniej części województwa opolskiego.

W strukturze przestrzennej obszaru rewitalizacji dominuje zabudowa zagrodowa. Rozwija się tutaj także zabudowa jednorodzinna będąca konsekwencją ruchów migracyjnych miasto – wieś. Miejscowość Dąbrowa posiada wykształcone centrum, w którym zlokalizowany jest kościół. Starościn jest wyraźnie mniejszą miejscowością. Nie posiada wykształconego centrum i wykazuje większą zwartość zabudowy.

---

¹ Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

Funkcje terenów rekreacyjnych, umożliwiających aktywny wypoczynek mieszkańcom (przede wszystkim dzieciom i młodzieży), pełnią tereny sportowe. Na obszarze znajdują się boiska sportowe i wiejskie w miejscowościach Dąbrowa oraz Staroścín.

5.1.2. Klimat

Klimat obszaru rewitalizacji, podobnie jak całej Polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające znad Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. Według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) obszar położony jest w klimatycznym regionie śląsko – wielkopolskim. Region śląsko – wielkopolski charakteryzuje się przewagą wpływów oceanicznych, mniejszymi od przeciętnych amplitudami temperatur, wiosną i latem wczesnym, długim i ciepłym, krótką i łagodną zimą oraz opadami malejącymi ku środkowi kraju. Natomiast według A. Wosia (1999) obszar położony jest na pograniczu regionów dolnośląskiego środkowego i dolnośląskiego południowego. Region dolnośląski środkowy, obejmujący środkową część Niziny Śląskiej i Przedgórze Sudeckiego, na tle pozostałych regionów klimatycznych Polski odznacza się względnie dużą frekwencją dni przymrozkowych.

Okres wegetacyjny jest jednym z dłuższych w Polsce i trwa średnio przez 226 dni, a okres gospodarczy przez 258 dni. Początek robót polnych przypada na trzecią dekadę marca. Warunki klimatyczne panujące w regionach klimatycznych dolnośląskim środkowym i dolnośląskim południowym są bardzo korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa, aktywności produkcyjnych i usługowych oraz pozwalają na osiągnięcie wysokiego komfortu osiedlania.

Lokalne warunki klimatyczne uzależnione są również od całokształtu warunków fizjograficznych, głównie od rzeźby terenu i warunków wodnych. Z bioklimatycznego punktu widzenia najkorzystniejsze są tereny wysoczyzn (obszar rewitalizacji), poza głębokimi dolinami rzek i potoków. Są to tereny położone poza strefą inwersji termiczno – wilgotnościowej. Lokalne zróżnicowanie pomiędzy wysoczyznami, a dolinami zaznacza się na ogół w godzinach nocnych i wczesnoporannych, przy bezchmurnej i bezwietrznej pogodzie. Różnica wilgotności może wówczas osiągnąć 5 – 10 %, a temperatury kilka °C. Należy podkreślić, że podczas inwersji wilgotność spada, a temperatura rośnie wraz z wysokością n.p.m.

Najmniej korzystne z bioklimatycznego punktu widzenia są tereny położone w dnach dolin (poza obszarem rewitalizacji). Tereny te odznaczają się podwyższoną wilgotnością powietrza i jego okresową stagnacją, co odbija się na panującym układzie temperatur. Na terenach dolinnych w porównaniu do wysoczyzn przedłużony jest okres zalegania mgieł i przygruntowych przymrozków, zwłaszcza wiosną oraz jesienią. Nasilenie niekorzystnych zjawisk atmosferycznych ma miejsce szczególnie w przyziemnej warstwie powietrza. W okresie zimy, kiedy szczególnie

znaczna jest emisja zanieczyszczeń z palenisk domowych, często występują sputy zimnego powietrza do dna doliny Stobrawy i pozostałych większych cieków oraz jego długotrwałe stagnowanie. Dochodzi wówczas do kumulacji zanieczyszczeń w atmosferze przyziemnej do kilkunastu metrów wysokości. Na terenach położonych pomiędzy wysoczyznami i dnami dolin panują warunki pośrednie. Pod względem bioklimatycznym jest to strefa umiarkowanie korzystna.

Teren nie podlega wpływom tak zwanych miejskich wysp ciepła. Ma to związek ze stosunkowo niewielką powierzchnią zabudowaną, choć miejscami dość znacznie zagęszczoną, brakiem nagromadzenia większych emitorów ciepła w postaci licznych, dużych zakładów produkcyjnych oraz sąsiedztwem rozległych terenów otwartych (rolnych) wokół większych miejscowości. Takie zagospodarowanie terenu stwarza możliwość szybkiego przemieszczania się różnych mas powietrza i zwiększa efekt przewietrzania terenu.²

5.1.3. Zasoby surowców mineralnych

Na obszarze rewitalizacji nie udokumentowano złóż surowców mineralnych. Na terenie gminy znajduje się 1 udokumentowane złożo kopalin kruszywa naturalnego „Świerczów” (KN 1535). W złożu kruszywa naturalnego „Świerczów” (Szapliński, 1988) udokumentowano piaski (kopalina główna) oraz piaski i żwiry (kopalina towarzysząca) w kategorii C1 i C2 na powierzchni 121,8170 ha. Kruszywo naturalne nadaje się do celów budowlanych. Kopalinę ze złoża „Świerczów” stanowią zawodnione piaski i żwiry pochodzenia wodnolodowcowego występujące w formie pokładowej. Zložo jest konfliktowe w związku z występowaniem ták na glebach pochodzenia organicznego na jego obszarze.³

5.1.4. Szata roślinna

Roślinność potencjalną gminy Świerczów stanowią zbiorowiska leśne, a przede wszystkim lasy liściaste:

- grądy środkowoeuropejskie *Galio silvatici* – *Carpinetum*, odmiana śląsko – wielkopolska, seria uboga i na niewielkich powierzchniach żyzna (środkowa część gminy, około 40% powierzchni gminy, w tym również obszar rewitalizacji);

---

² Za : Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

³ Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

- kontynentalne bory mieszane Quercus – robur Pinetum (południowa i zachodnia część gminy, w tym również obszar rewitalizacji);
- suboceaniczne bory świeże Leucobryo – Pinetum (na obszarach wydmych, poza obszarem rewitalizacji);
- niżowe łąki olszowe i jesionowo – olszowe Circaeum – Alnetum siedliska okresowo lekko zabagnione (w dolinach Stobrawy i Smortawy oraz ich dopływów, poza obszarem rewitalizacji).

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Znaczna część lasów w środkowo – zachodniej, centralnej i południowej części gminy została zastąpiona przez użytki rolne, w tym stawy hodowlane, i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a naturalne tereny podmokłe w większości odwodniono. Miejscami, zwłaszcza w centralnej części gminy, sieć zabudowań jest gęsta, podobnie jak sieć dróg. Dotyczy to m. in. miejscowości Dąbrowa i Staroścín.

Obserwuje się tu, wraz z upływem lat, stopniowe zanikanie wielu gatunków roślin, w tym najrzadszych i najbardziej cennych z ekologicznego punktu widzenia, co jest niewątpliwym świadectwem wyraźnej ingerencji człowieka w układy przyrodnicze. W związku z powyższym rzeczywista roślinność różni się dosyć istotnie od roślinności potencjalnej.

Obecnie jedynie wschodnia i częściowo południowa (dolina Stobrawy) oraz północno – zachodnia (kompleks leśny na północ od Grodzca, Goli i Wężowic) część gminy, posiada znaczącą wartość przyrodniczo – krajobrazową. Zachowały się tam fragmenty interesujących zbiorowisk leśnych, w tym łąkowych i wielu innych (np.: łąki i tereny podmokłe) o zróżnicowanych warunkach siedliskowych. Tereny te w dużej części objęte są czynną ochroną prawną w formie parku krajobrazowego (Stobrawski Park Krajobrazowy), obszaru chronionego krajobrazu (Lasy Stobrawsko – Turawskie) oraz w ramach sieci przyrodniczej NATURA 2000 (Lasy Barucickie). Należy dodać, że obszar rewitalizacji obejmuje niewielki fragment gminy Świerczów, w tym obszary położone w obrębie miejscowości Dąbrowa i Staroścín. Obejmuje swoim zasięgiem niewielki fragment potencjału przyrodniczego gminy Świerczów. Należy przy tym dodać, iż sąsiaduje z przestrzenią gminy o znacznym potencjale przyrodniczym.

Obszarami o wysokiej bioróżnorodności w skali gminy Świerczów są przede wszystkim wschodnie i południowe rejony gminy. Najcenniejsza przyrodniczo część to fragment wyraźnie zaznaczonej w krajobrazie doliny rzeki Stobrawy od Domaradza do Bielicy wraz z położonymi w dolinie kompleksami stawów hodowlanych. Obszar ten jest mozaiką krajobrazową podmokłych łąk, niewielkich kompleksów wilgotnych lasów i stawów hodowlanych o unikalnym

w skali regionu charakterze. Pod względem florystycznym jest to obszar o dużym zróżnicowaniu siedlisk i bogactwie zbiorowisk, szczególnie leśnych, wodnych, szuwarowych i terofitów mulistych brzegów wód i okresowo zalewanych zagłębień. Stwierdzono tu występowanie rzadkich zespołów, między innymi: zespół wgłębki pływającej *Riccium fluitans*, zespół rzęsy drobnej i salwinii pływającej *Spirodela – Salvinium natantis*, zespół kotewki orzecha wodnego *Trapa natantis*, zespół sitowca nadmorskiego *Scirpetum maritimi*, zespół ponikła jajowatego *Eleocharidetum ovatae*, czy zespół namulnika brzegowego *Cypero – Limoselletum*. Występuje tu również wiele chronionych i rzadkich gatunków roślin. Do najciekawszych zaliczyć należy: ciborę brunatną *Cyperus fuscus*, kotewkę orzecha wodnego *Trapa natans*, lindernię mułową *Lindernia procumbens*, rdestnicę stępią *Potamogeton obtusifolius*, salwinię pływającą *Salvinia natans* i turzycę ciborową *Carex cyperoides*.⁴

Do wartościowych form przyrody zlokalizowanych bezpośrednio na terenie miejscowości Dąbrowa i Starościna należy zaliczyć założenia parkowe.

Park w Dąbrowie jest założeniem krajobrazowym o nurcie romantycznym z XIX wieku uwzględniającym cmentarzysko z okresu wczesnego średniowiecza oraz założenia dworskie. Obecnie nie posiada dawnego charakteru. Całość parku położona jest w środku wsi i stanowi jej „zielone” centrum. Roślinność drzewiasta z otaczającym krajobrazem wiąże się bardzo harmonijnie przy pomocy zadrzewionej drogi, przebiegającej obok zachowanej części parku. Drzewostan parku jest głównie pochodzenia rodzimego. Przeważają w nim dęby szypułkowe o obwodach 350 – 580 cm, wiązy szypułkowe o obwodach 350 – 500 cm, znajduje się w nim także potężny platan o obwodzie 440 cm. Park figuruje w rejestrze zabytków województwa opolskiego.

Park w Staroście jest to park dworski założony na przełomie XVII i XVIII wieku jako ozdobny park barokowy. Około 1800 roku został przeobrażony w park krajobrazowy. W parku znajduje się wiele okazów starego drzewostanu: dąb szypułkowy (pomnik przyrody), choina kanadyjska, katalpa wielokwiatowa, kolekcje buków, klonów i świerków, tulipanowiec amerykański, przepiękny i rzadki okaz świerka Brawera oraz cyprysy, daglezie, jodły i żywotniki. Z rosnących w parku krzewów na uwagę zasługują: magnolia parasolowata i kilka rododendronów. Malowniczo prezentuje się okaz buka zwyczajnego odmiany zwisającej o silnie pochylonym pniu i gałęziach zwisających do ziemi. Ciekawe, dorodne drzewa i krzewy w dobrze utrzymanym otoczeniu sprawiają, że park krajobrazowy w Staroście jest jednym z piękniejszych parków wiejskich na terenie całego powiatu namysłowskiego.⁵

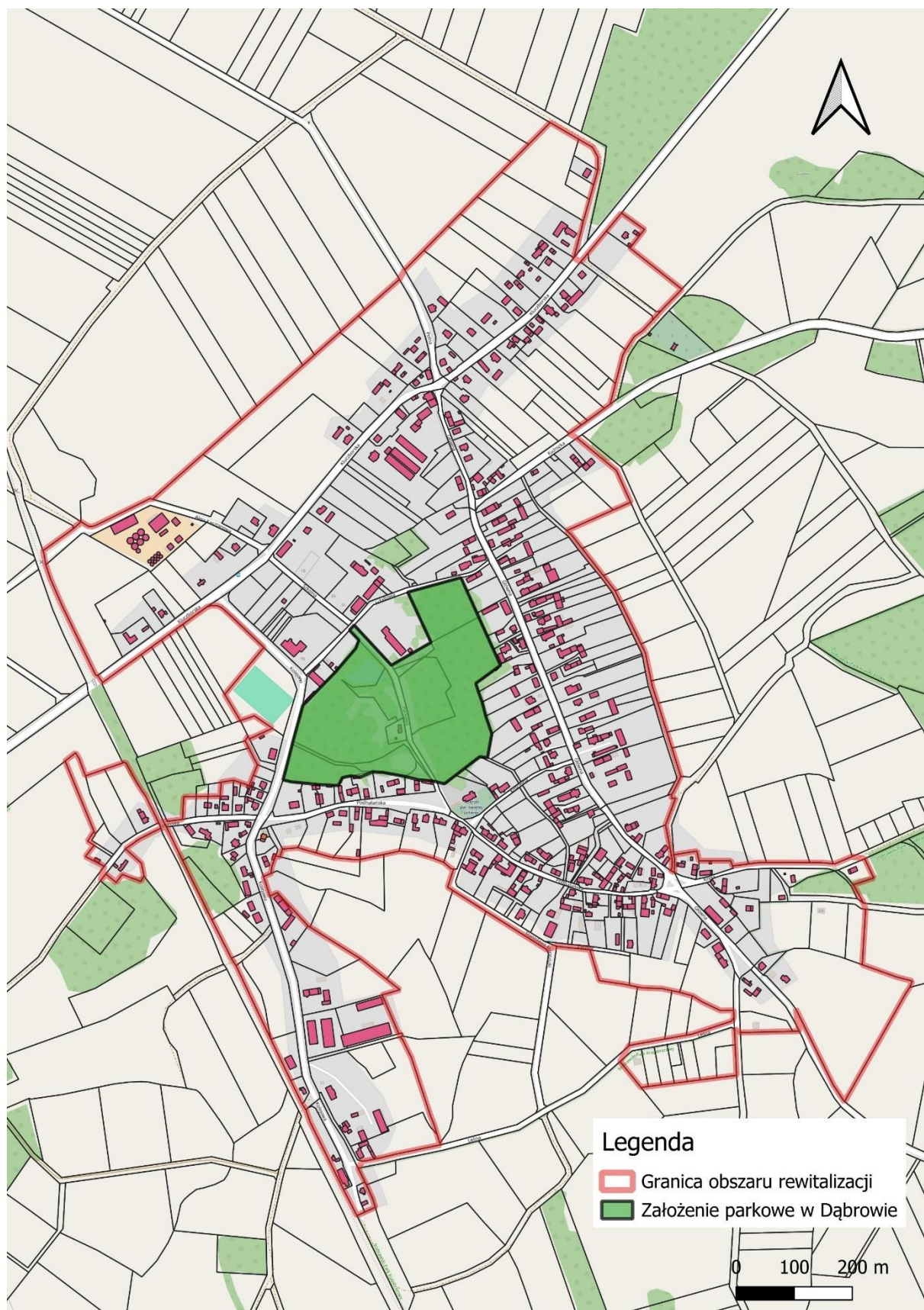
---

⁴ Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

⁵ Za: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerczów

Mapa 3. Lokalizacja założenia parkowego w Dąbrowie

Źródło: opracowanie własne

Mapa 4. Lokalizacja założenia parkowego w Staroście

Źródło: opracowanie własne

5.1.5. Świat zwierząt

Obszar gminy Świerczów charakteryzuje się znacznym przekształceniem ekosystemów, szczególnie w centralnej części gminy oraz wokół większych miejscowości, gdzie prowadzona jest intensywna gospodarka rolna. Różnorodność fauny tej części gminy jest ograniczona. Tam gdzie zdecydowanie dominują grunty orne występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają tu małe kompleksy leśne, zieleń urządzona w postaci parków pałacowych i dworskich, zadrzewienia śródpolne, doliny rzeczne, zbiorniki wodne i większe powierzchnie łąk. Zdecydowanie bogatsze pod względem zasobności fauny, w tym jej różnorodności, są wschodnie, południowe i północno – zachodnie rejony gminy, gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich.

Faunę bezkręgowców najliczniej reprezentują owady związane z biocenozami borów sosnowych, a wśród nich także szkodniki drzew. Bardziej zróżnicowane siedliska występują w kompleksach leśnych gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich. Wśród zwierząt bezkręgowych występujących na terenie gminy na uwagę zasługuje rzadki gatunek chronionego pająka – tygrzyk paskowany *Argyope bruennichi*. Występuje on w kilku miejscach na wilgotnych, ale następcznionych łąkach.

W dolinie Stobrawy notuje się występowanie śliza *Barbatula barbatula*. Bardziej zróżnicowana ichtiofauna związana jest z rozległymi kompleksami stawów hodowlanych. Hoduje się tu między innymi: amury *Ctenopharyngodon idella*, karpie *Cyprinus carpio*, leszcze *Abramis brama*, sumy *Silurus glanis*, szczupaki *Esox lucius*, tołpygi *Hypophthalmichthys molitrix*, węgorze *Anguilla anguilla*, itp.

Na terenie gminy w rejonie dolin rzecznych, zbiorników wodnych i terenów podmokłych występują liczne gatunki płazów. Spośród płazów wymienić należy: grzebiuszkę ziemną *Pelobates fuscus*, kumakia nizinnego *Bombina bombina*, ropuchę paskówkę *Bufo calamita* (bardzo rzadka), ropuchę szarą *Bufo bufo*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, rzekotkę drzewną *Hyla arborea*, traszkę górską *Triturus alpestris* (niepotwierdzona), traszkę grzebieniastą *Triturus cristatus*, traszkę zwyczajną *Triturus vulgaris*, żabę jeziorkową *Rana lessonae*, żabę moczarową *Rana arvalis*, żabę trawną *Rana temporaria* czy żabę wodną *Rana esculenta*. Świat gadów reprezentują: gniewosz plamisty *Coronella austriaca*, jaszczurka zwinka *Lacerta agilis* i żyworodna *Lacerta vivipara*, padalec *Anguis fragilis*, zaskroniec *Natrix natrix* i jadowita żmija zygzakowata *Vipera berus*. Wszystkie stanowiska są bardzo cenne pomimo tego, że są wyjątkowo bogate w porównaniu z całym regionem.

Gmina Świerczów charakteryzuje się dużą różnorodnością krajobrazów sprzyjających awifaunie. We wschodniej, południowej i północno – zachodniej części gminy dominującym typem krajobrazu jest krajobraz leśny urozmaicony stawami hodowlanymi, zaś w centralnej rolniczy. Oba te krajobrazy spotykane są na obszarze rewitalizacji lub w jego sąsiedztwie.

Stawy rybne, położone w pewnej odległości od Dąbrowy i Starościna (m. in. około 2 km do kompleksu stawów w Kuźnicy Dąbrowskiej), są schronieniem dla dużej grupy ptaków wodnych, wśród których znajduje się między innymi bąk *Botaurus stellaris*, zielonka *Porzana parva* i żuraw *Grus grus*. Z gatunków błotnych obserwowano także czajkę *Vanelus vanelus*. Przez cały rok nad Stobrawą i na stawach rybnych można obserwować polujące bieliki *Haliaeetus albicilla*. W okolicznych lasach gniazdują też między innymi: bocian czarny *Ciconia nigra*, derkacz *Crex crex*, dzięcioł czarny *Dryocopus martius*, kania czarna *Milvus migrans*, kania ruda *Milvus milvus*, myszołów *Buteo buteo*, kruk *Corvus corax*, samotnik *Tringa ochropus* oraz włośchatka *Aegolius funereus*. Ogółem do rozrodu przystępuje tu około 165 chronionych gatunków ptaków. Z gatunków pospolitych na uwagę zasługują: remiz *Remiz pendulinus*, słowik rdzawy *Luscinia megarhynchos* i wilga *Oriolus oriolus*.

W zespole bytujących tu ssaków przeważają gatunki pospolite o zasięgach obejmujących cały kraj, przede wszystkim z rodziny nornikowatych *Arvicolidae*, myszowatych *Muridae* i zającowatych *Leporidae*. Do bardziej interesujących gatunków należy zaliczyć między innymi: bobra europejskiego *Castor fiber*, łasicę łąską *Mustela nivalis*, ryjówkę aksamitną *Sorex araneus*, tchórza zwyczajnego *Mustela putorius* oraz wydrę *Lutra lutra*. W obrębie terenów leśnych występuje także gruba zwierzyna reprezentowana przez dziką *Sus scrofa*, jelenia *Cervus*, lisa *Vulpes vulpes* i sarnę *Capreolus*. Ssaki to także gatunki pospolite związane z siedliskami ludzkimi, a wśród nich między innymi: jeż europejski *Erinaceus europaeus*, kret *Talpa europaea* i wiewiórka *Sciurus vulgaris*. Na biotopach polnych i łąkowych grupa ssaków posiada również swoich przedstawicieli, np.: zające *Lepus*.

Z przeprowadzonych dotychczas obserwacji wynika, że na terenie gminy Świerczów występowanie nietoperzy stwierdzono w dolinach rzek, przy mniejszych i większych zbiornikach wodnych, w parkach, na strychach kościołów, pałaców i większych zabudowań mieszkalnych oraz gospodarczych. Występujące tu gatunki to przede wszystkim: Gacek brunatny *Plecotus auritus*, Mopek *Barbastellus barbastellus* i Nocek duży *Myotis myotis*.⁶

---

⁶ Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

5.1.6. Gleby

Obszar gminy Świerczów charakteryzuje się dość zróżnicowanymi glebami, a tym samym ich znaczeniem dla funkcjonowania produkcji rolnej. Przeważają czarne ziemie utworzone z piasków słabo gliniastych, gleby pseudo biellicowe utworzone z glin napiaskowych oraz gleby brunatne kwaśne utworzone z piasków gliniastych. W obrębie dolin rzecznych zalegają mady lekkie wykształcone na piaskach słabo gliniastych.

Koncentracja gleb o najwyższych walorach występują w środkowo – zachodniej, centralnej i środkowo – północnej części gminy na Równinie Oleśnickiej. Mniejsze walory produkcyjne posiadają gleby we wschodniej i południowej części gminy zlokalizowanej w dolinie rzeki Stobrawy (Równina Opolska).

Obszar rewitalizacji, tj. miejscowości Dąbrowa i Staroścín sąsiadują z obszarami gospodarki rolnej. Koncentracja gruntów ornych występuje przy zachodniej i północnej granicy obu miejscowości.

Na terenie gminy Świerczów nie ma najlepszych gleb, zaliczanych do I klasy bonitacyjnej. Przeważają gleby III i IV klasy bonitacyjnej należące do kompleksu 2 przydatności rolniczej (pszenny dobry) albo kompleksu 4 (żytni bardzo dobry), o właściwych stosunkach powietrzno – wodnych. Grunty orne bardzo dobrej jakości (II klasa bonitacyjna) stanowią zaledwie 0,63 % ogółu, zaś grunty orne dobrej jakości, będące w III klasie bonitacyjnej, stanowią 40,50 %. Grunty orne średniej jakości czyli IV klasy bonitacyjnej to 26,01 % ogółu, natomiast grunty orne słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią 32,81 % ogółu gruntów ornych.

Sektor rolniczy stanowi obecnie główną funkcję w strukturze gospodarczej gminy, w tym również na obszarze rewitalizacji. Lokalizacja większych areatów gruntów ornych koncentruje się w obrębach: Dąbrowa (obszar rewitalizacji), Bąkowice, Biestrzykowice i Świerczów. Największe podmioty gospodarcze związane z rolnictwem zlokalizowane są w rejonie wsi Biestrzykowice, Świerczów i Dąbrowa (obszar rewitalizacji) oraz przysiółków Lipa i Jaźwinka.

5.1.7. Wody powierzchniowe i podziemne

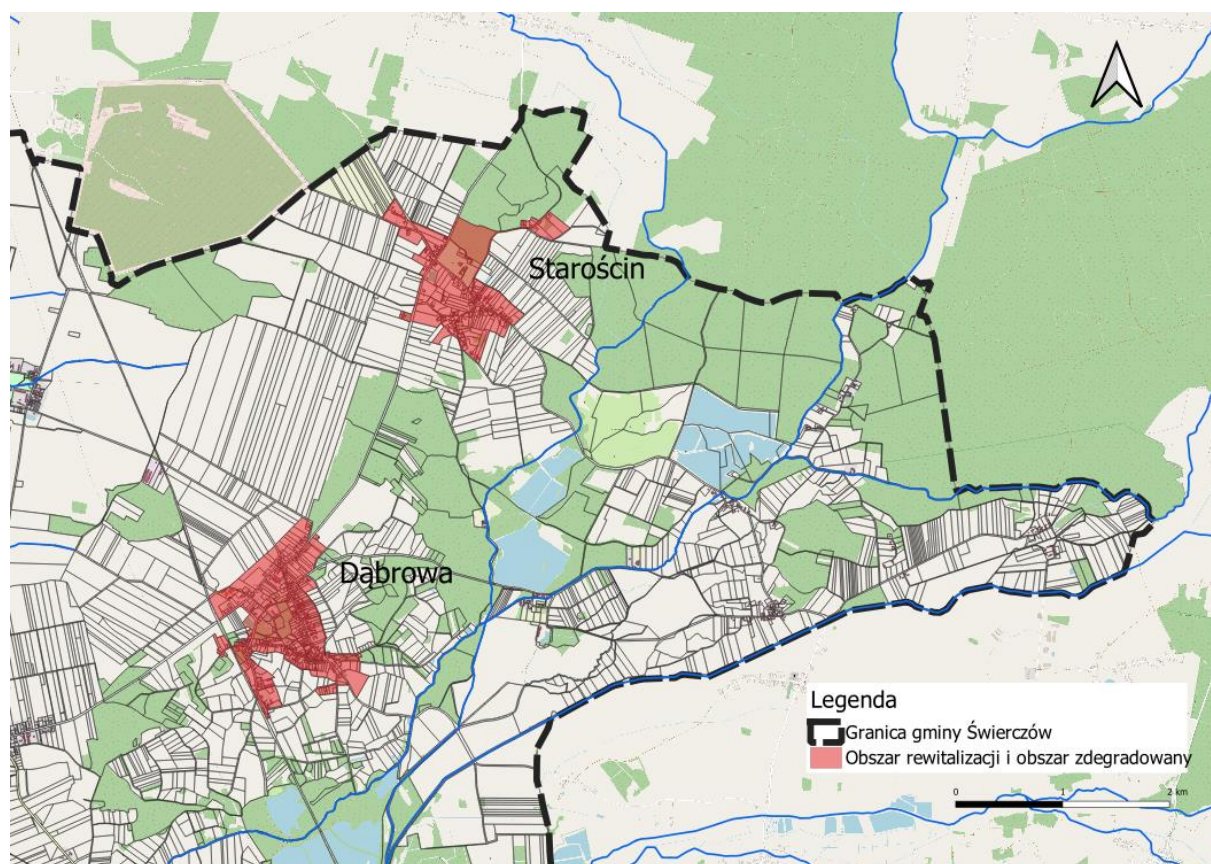
Rejon gminy Świerczów i jej najbliższych okolic w całości należy do prawostronnego dorzecza rzeki Odry. Południowa i wschodnia część gminy położona jest w zlewni rzeki Stobrawy, zaś centralna i zachodnia należy do zlewni rzeki Smortawy. Obie rzeki są prawostronnymi dopływami Odry. Gmina wyróżnia się bogatą siecią rzeczną o charakterze typowo nizinnym. Doliny

miejscowych cieków wodnych zostały przeobrażone przez człowieka poprzez budowę licznych stawów hodowlanych oraz jazów i zastawek służących celom melioracyjnym.

W rejonie gminy Świerczów Stobrawa przepływa z północnego – wschodu na południowy – zachód dwoma ramionami: Wołczyńskim Strumieniem i Kluczborskim Strumieniem, następnie rozdziela się na Stobrawę (prawą) i Fałkówkę, a w końcu na Stobrawę Starą i Stobrawę. Stobrawa i jej odnogi przyjmują w granicach gminy wody Oziombla i Szerzyny (dopływy prawobrzeżne) oraz Bogacicy (dopływ lewobrzeżny).

Smortawa w granicach gminy rzeka przepływa równoleżnikowo ze wschodu na zachód, początkowo przez pola uprawne, a następnie przez tereny zalesione, objęte ochroną w postaci obszaru Natura 2000. Sieć hydrograficzną w zlewni Smortawy w gminie Świerczów uzupełniają Minkowski Potok wraz ze swoim dopływem Biestrykowickim Potokiem i Ortawa (Bąkowicki Potok – Łoza). Układ hydrologiczny rzeki Smortawy położony jest w sąsiedztwie Dąbrowy. Ponadto w bliskim sąsiedztwie Dąbrowy i Starościń znajdują się duże kompleksy stawów. Prowadzona jest tu gospodarka rybacka. Stawy pełnią przy tym ważne funkcje ekologiczne.

Mapa 5. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Świerczów na tle układu przyrodniczego i hydrologicznego

Źródło: opracowanie własne

Miejscowości z obszaru rewitalizacji położone są w zasięgu tzw. jednolitych części wód powierzchniowych:

- Szerzyna o kodzie RW600017132383 (Staroścín),
- Smortawa od źródła do Pijawki o kodzie RW600010133239 (Dąbrowa).

W przypadku obu jednolitych części wód powierzchniowych notuje się zły stan wód. Obie zagrożone są nieosiągnięciem celów środowiskowych. Zlewnie stanowią obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód. Warto podkreślić, iż w Dąbrowie jak też Staroścínie brak jest rozwiniętej infrastruktury kanalizacyjnej.⁷

Celem ochrony wód jest osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych, jednolitych części wód podziemnych oraz obszarów chronionych, a także poprawa jakości wód oraz biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na terenach podmokłych. W odniesieniu do wód powierzchniowych cele te są następujące:

- nie pogarszanie stanu wód, osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu wód,
- stopniowe redukowanie zanieczyszczenia substancjami priorytetowymi oraz substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego,
- zaprzestanie, stopniowe eliminowanie lub ograniczanie emisji substancji priorytetowych oraz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego,
- spełnienie wymagań szczególnych w odniesieniu do obszarów chronionych (np. obszary chronione przyrody, kąpieliska), tj. jest osiągnięcia norm i celów ustanowionych dla obszarów chronionych.

Zgodnie z obowiązującym Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335) ustala się następujące cele środowiskowe:

- Dla jednolitych części wód – będących w dobrym stanie/potencjalnie ekologicznym – utrzymanie tego stanu/potencjału.
- Dla naturalnych części wód (NAT) – osiągnięcie co najmniej dobrego stanu ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.

---

⁷ Za: <http://karty.apgw.gov.pl/>

- Dla silnie zmienionych i sztucznych części wód (SCZW) – osiągnięcie co najmniej dobrego potencjału ekologicznego, utrzymanie co najmniej dobrego stanu chemicznego.⁸

Charakterystyczną cechą gminy Świerczów jest duża ilość zbiorników wód stojących. Występujące na terenie gminy zbiorniki wodne są przede wszystkim pochodzenia antropogenicznego. W dolinie Stobrawy (rejon miejscowości: Bielice, Dąbrowa, Kuźnica Dąbrowska, Miejsce, Przygorzele) znajdują się liczne stawy hodowlane powstałe w wyniku sztucznego piętrzenia wody groblami. Łączna powierzchnia stawów wynosi około 430 ha. Ich obecność powoduje niekiedy deficyt wody w rzece z powodu konieczności okresowego napełniania. Sieć wód powierzchniowych na terenie gminy uzupełniają stałe i okresowe podmokłości i niewielkie wiejskie stawki, w tym małe zbiorniki pełniące funkcje przeciwpożarowe. Większość z nich to akweny o powierzchni do około 1,0 ha.⁹

Na terenie gminy Świerczów występują obszary zagrożenia powodziowego. Zlokalizowane są one w południowej części gminy, przy granicy z gminą Pokój, poza obszarem rewitalizacji. Związane są z układem rzeczny Stobrawy i jej dopływów, zlokalizowanych pomiędzy miejscowościami Dąbrowa, Kuźnica Dąbrowska, Domaradz.

Przeptywające przez obszar gminy cieki mają charakter rzek nizinnych o reżimie opadowo – roztopowym. Typowe okresy wezbrań to luty i marzec (wezbrania roztopowe) oraz okres od maja do sierpnia (wezbrania opadowe).

W przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m. in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Tereny znajdujące się na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią podlegają określonemu zagospodarowaniu, gdzie zgodnie z art. 166 pkt. 10 ustawy Prawo wodne, planowane zagospodarowanie nie może naruszać ustaleń planu zarządzania ryzykiem powodziowym czy stanowić zagrożenia dla ochrony zdrowia ludzi czy środowiska oraz utrudniać zarządzania ryzykiem powodziowym.¹⁰

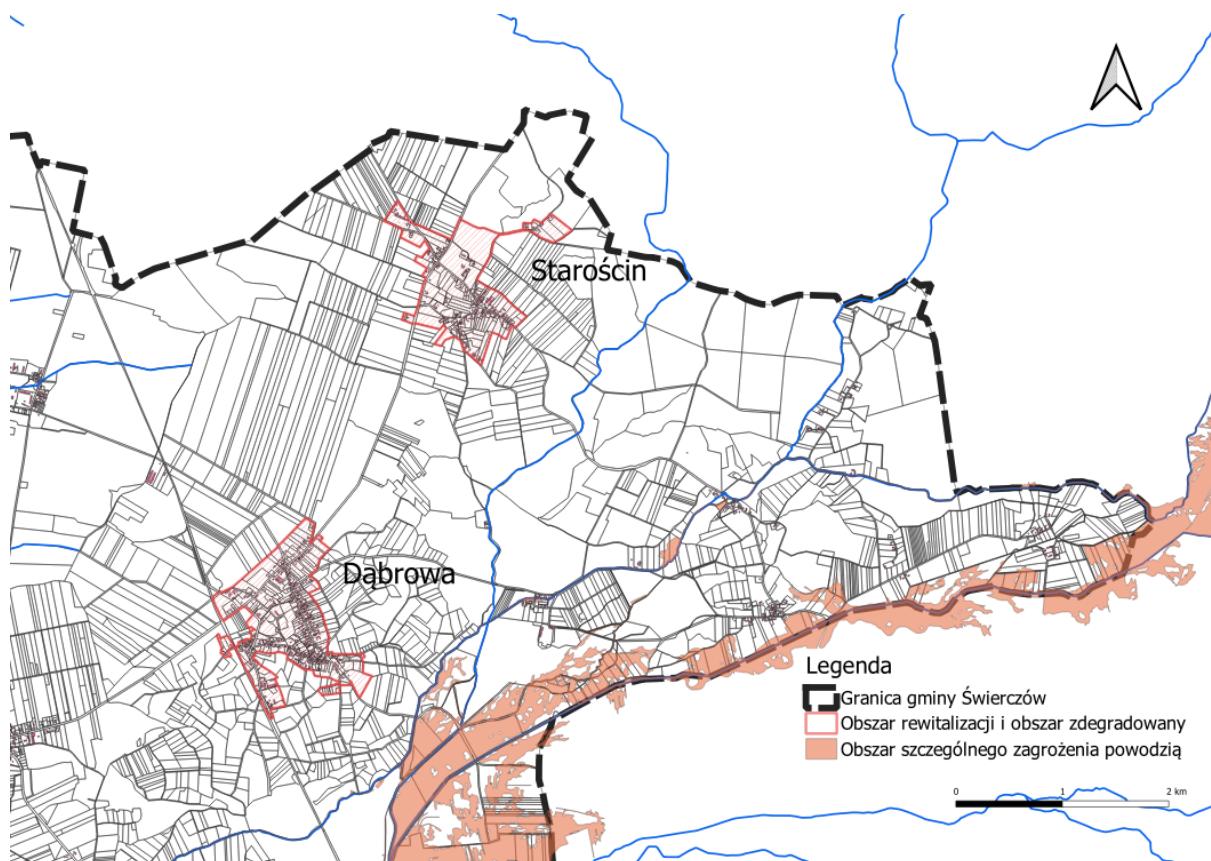
⁸ Za: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

⁹ Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

¹⁰ Za: Ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne

Mapa 6. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią we wschodniej części gminy Świerczów

Źródło: opracowanie własne

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) to wydzielone, szczególnie cenne i zasobne struktury wodonośne, wytypowane jako obszary wymagające ochrony, spełniające określone wymagania ilościowe i jakościowe oraz stanowiące istotne w skali kraju rezerwuary dla zaopatrzenia ludności w wodę. Południowa i zachodnia część gminy Świerczów znajduje się w zasięgu porowego, trzeciorzędowego zbiornika wód podziemnych nr 323 „Subzbiornik rzeki Stobrawa”. GZWP nr 323 ma kształt wydłużonej elipsy o powierzchni 150,8 km² i zasobach dyspozycyjnych blisko 25000 m³. Zbiornik ten położony jest poza granicami obszaru rewitalizacji.

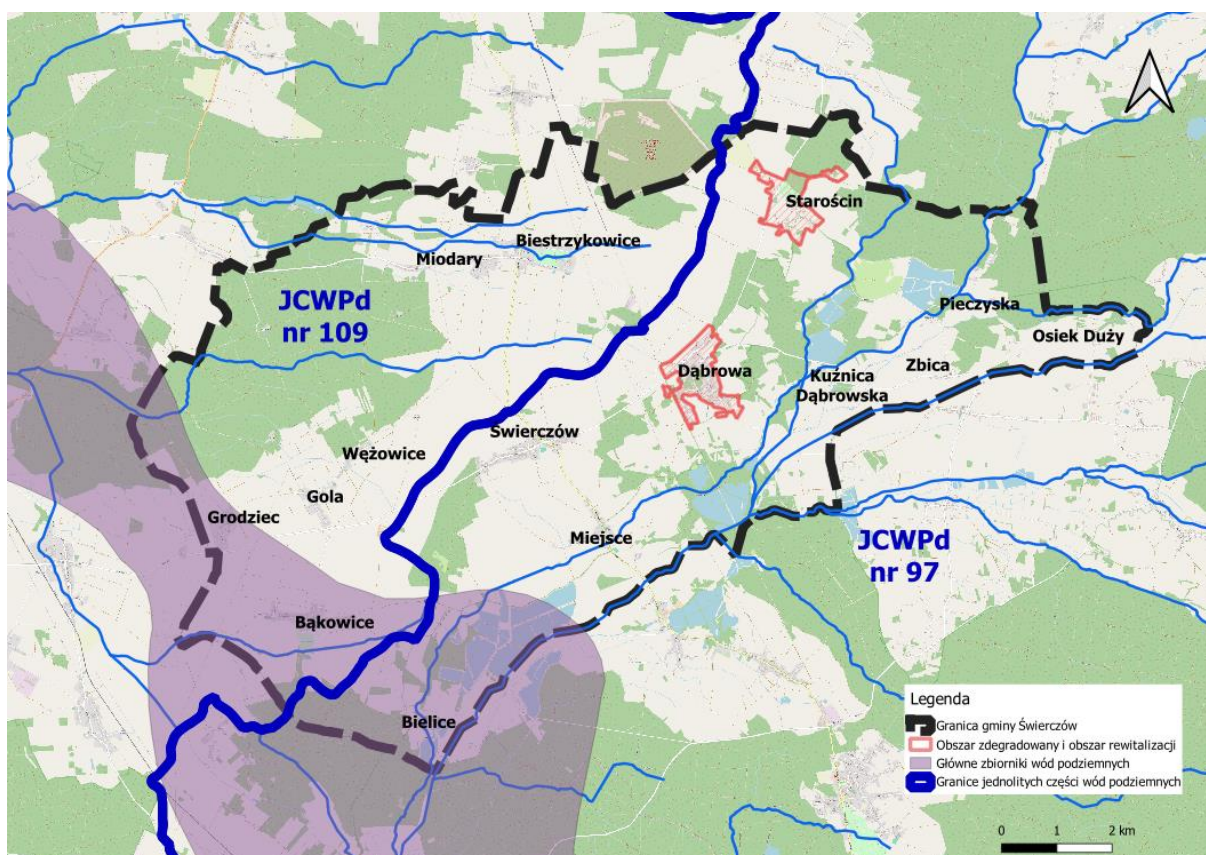
Tabela 1. Główne zbiorniki wód podziemnych na terenie gminy Świerczów

Nazwa	Lokalizacja (powiaty)	Charakterystyka
GZWP nr 323 Subzbiornik rzeki Stobrawa	namysłowski, brzeski, opolski	Wody poziomego zbiornikowego cechują się dobrym stanem chemicznym (klasa II), wymagają jedynie prostego uzdatniania ze względu na stężenia jonów żelaza i manganu. Poziom wodonośny zbiornika o reżimie naporowym, charakteryzuje się dobrą izolacją i bardzo małą podatnością na zanieczyszczenia wód podziemnych. Natomiast w strefie

Nazwa	Lokalizacja (powiaty)	Charakterystyka
		<p>kontaktów hydraulicznych czwartorzędowego poziomu rynnowego struktury subglacialnej o reżimie swobodnym, stopień odporności na zanieczyszczenie maleje do podatnego i bardzo podatnego.</p> <p>Obszar ochronny zbiornika charakteryzuje się ukształtowaną strukturą zagospodarowania przestrzennego, a propozycje zakazów i nakazów mające na celu ochronę wód podziemnych, nie wymagają likwidacji istniejących obiektów ani zasadniczych zmian w sposobie gospodarowania, mają jedynie na celu poprawienie sposobu funkcjonowania pod kątem ochrony środowiska, w szczególności ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.</p>

Źródło: Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce, Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2017 rok

Mapa 7. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Świerczów na tle zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych i granic jednolitych części wód podziemnych

Źródło: opracowanie własne

Wody podziemne w granicach gminy Świerczów należą do 2 jednostek – jednolitych części wód podziemnych, są to JCWPd nr 97 (wschodnia część gminy) i 109 (zachodnia część gminy). W przypadku obu JCWPd nie wskazano na zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych.

W odniesieniu do wód podziemnych cele te można syntetycznie przedstawić w następujący sposób:

- nie pogorszenie stanu wód oraz zapobieganie lub ograniczanie doływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- osiągnięcie (utrzymanie) dobrego stanu wód podziemnych oraz zapewnienie równowagi między poborami a zasilaniem,
- odwrócenie każdej znaczącej i ciągłej tendencji wzrostu stężeń zanieczyszczeń antropogenicznych,
- skład chemiczny i poziom wód podziemnych muszą zapewnić, że cele środowiskowe ekosystemów lądowych bezpośrednio zależnych od wód podziemnych zostaną osiągnięte.

Tabela 2. Jednolite części wód podziemnych na terenie gminy Świerczów

Nazwa	Lokalizacja (powiatu)	Charakterystyka
PLGW600097	Brzeski, kluczborski, namysłowski, oleski, opolski, kępiński	Stan ilościowy: dobry, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu, Niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych
PLGW6000109	Województwo dolnośląskie: dzierzoniowski, kłodzki, oleśnicki, strzeliński, oławski, M. Wrocław, wrocławski, ząbkowicki; Województwo opolskie: brzeski, namysłowski, nyski, opolski, prudnicki	Stan ilościowy: dobry, Stan chemiczny: dobry, Ogólna ocena stanu, Niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych

Źródło: <https://www.pgi.gov.pl/>

Należy nadmienić, że w rejonie gminy Świerczów grunty szczególnie podatne na infiltrację zanieczyszczeń do wód podziemnych występują przede wszystkim: w pasie centralnym pomiędzy Bielicami, Przygorzelem, Świerczowem, Dąbrową a Starościnem, w północno – zachodniej części gminy w rejonie Miodar i Kuźnicy Miodarskiej, w zachodniej części gminy w rejonie Goli, Grodzca i Wężowic oraz we wschodniej części gminy w rejonie Osieka Dużego, Pieczyska i Zbicy.¹¹

¹¹ Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

Wśród czynników stanowiących bezpośrednie zagrożenie dla zapewnienia pożądanej ilości wody o odpowiedniej jakości w danym miejscu i czasie jest susza, wynikająca ze zmian klimatu. W Polsce zidentyfikowano występowanie suszy rolniczej oraz ryzyka suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej. Susza jest zjawiskiem o charakterze naturalnym, spowodowanym tymczasowym spadkiem dostępności wody związanym m.in. z brakiem opadów. Mówimy o suszy atmosferycznej w przypadku deficytu opadów. Susza rolnicza to deficyt wody dla roślin. Susza hydrologiczna, występuje kiedy mamy niski przepływ wody w rzece, a susza hydrogeologiczna, kiedy spada poziom wód podziemnych.

Wg danych Planu przeciwdziałania skutkom suszy¹², obszar gminy Świerczów należy do obszarów ekstremalnie zagrożonych suszą na terenach rolnych i leśnych, do obszaru słabo zagrożonych suszą hydrologiczną oraz słabo zagrożonych suszą hydrologiczną w przypadku wód podziemnych. Łączna ocena wskazuje na umiarkowane zagrożenie i częściowo silne zagrożenia suszą. Silne zagrożenie suszą występuje w północnej części gminy Świerczów. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się silnym zagrożeniem suszą.

Mieszkańcy Dąbrowy i Starościna posiadają dobry dostęp do infrastruktury dostarczającej wodę. Sieć wodociągowa jest dobrze rozwinięta. **Istotnym problemem obszaru rewitalizacji jest brak sieci kanalizacyjnej.** Gmina Świerczów sukcesywnie poprawia stopień skanalizowania. Niemniej ze względu na wysokie koszty takich inwestycji, jak też nieduży budżet gminy na inwestycje, zarówno w Dąbrowie, jak też Starościnnie nie powstała do tej pory infrastruktura kanalizacyjna. Szansy na realizację takich inwestycji należy upatrywać przede wszystkim w środkach zewnętrznych. Obie miejscowości nie są przy tym objęte zasięgiem aglomeracji ściekowych. Realizacja inwestycji kanalizacyjnych zakłada zastosowanie różnych rozwiązań, w tym również takich jak przydomowe oczyszczalnie ścieków. Brak kanalizacji stanowi zagrożenie dla lokalnego systemu przyrodniczego. Wpływa także na atrakcyjność osiedleńczą.

5.1.8. Powietrze atmosferyczne

Działalność gospodarcza na terenie gminy Świerczów, jak też na obszarze rewitalizacji, związana jest głównie z I i III sektorem gospodarki narodowej czyli rolnictwem, leśnictwem i usługami. Taka struktura gospodarcza powoduje, że nie występują tu lokalne, większe źródła zanieczyszczeń powietrza. Do głównych źródeł emisji zanieczyszczeń zaliczyć można nieliczne zakłady produkcyjne i rzemieślnicze oraz scentralizowane, a przede wszystkim indywidualne źródła

---

¹² Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy

grzewcze dla obsługi osiedli i pojedynczych obiektów użyteczności publicznej. Powyższe źródła wprowadzają do atmosfery zanieczyszczenia charakterystyczne dla procesów energetycznego spalania paliw (pył, dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla).

Dąbrowa i Staroścín to miejscowości o dość zwartej zabudowie mieszkalnej. **Diagnostuje się tu problem tzw. niskiej emisji, która wywoływana jest przez indywidualne źródła grzewcze** (piece kaflowe, kotły węglowe, olejowe, gazowe) zasilające budynki mieszkalne i użyteczności publicznej. Cechą charakterystyczną niskiej emisji jest znaczna liczba źródeł rozproszonych, wprowadzających zanieczyszczenia poprzez niskie emitory. Z uwagi na małą sprawność procesu spalania i niekorzystne warunki rozprzestrzeniania, emisja ta, w połączeniu z emisją ze źródeł komunikacyjnych, stanowi obecnie główne źródło uciążliwości odpowiedzialne za jakość powietrza na terenach zabudowanych na obszarze rewitalizacji.

Wg danych Urzędu Gminy w Świerczowie w Dąbrowie znajduje się 219 lokali z nieefektywnymi rozwiązaniami grzewczymi (typu: kocioł na paliwo stałe z ręcznym podawaniem paliwa, kocioł na paliwo stałe z automatycznym podawaniem paliwa, trzon kuchenny/piecokuchnia, piec kaflowy na paliwo stałe). W Staroścínie zidentyfikowano 109 takich lokali.

W 2023 r. w ramach systemu Państwowego Monitoringu Środowiska, na terenie województwa opolskiego funkcjonowało ogółem 10 stacji pomiarowych. Dodatkowo prowadzono pomiar pasywny benzenu w 4 punktach pomiarowych. Pomiar realizowane były przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska jako monitoring w wojewódzkiej sieci stacji i punktów pomiarowych, w ramach ogólnopolskiego systemu monitoringu jakości powietrza. Żadna ze stacji pomiarowych i żaden z punktów pomiarowych nie był zlokalizowany na terenie gminy Świerczów.

Ze względu na ocenę stanu powietrza atmosferycznego województwo opolskie podzielone na dwie strefy: Opole i strefę opolską. Gmina Świerczów znajduje się w strefie opolskiej.

Na podstawie klasyfikacji stref województwa opolskiego za rok 2023 stwierdzono potrzebę realizacji działań naprawczych mających na celu poprawę jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi dla jednej strefy województwa, tj. strefy opolskiej – do klasy C zakwalifikowano strefę ze względu na przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. W obu strefach został przekroczony poziom celu długoterminowego ozonu i strefom tym przypisano klasę D₂.

Na obszarze województwa opolskiego w ostatnich latach występuje niski poziom zanieczyszczenia powietrza (poniżej poziomów dopuszczalnych/docelowych) dla następujących

substancji: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, benzen, tlenek węgla oraz oznaczane w pyłe zawieszonym PM10 metale: ołów, arsen, kadm i nikiel.

Problemem w skali województwa są ponadnormatywne stężenia benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10. Podobnie jak w latach poprzednich, wyższe wartości stężeń tego zanieczyszczenia występowały w okresach grzewczych (styczeń – marzec, październik – grudzień). Przekroczenie poziomu docelowego B(a)P zarejestrowała w 2023 roku jedna stacja pomiarowa w województwie. Jako główną przyczynę przekroczeń wskazuje się „niską” emisję pochodzącą z indywidualnego ogrzewania budynków.

W ostatnim dziesięcioleciu można zauważyć stopniową poprawę jakości powietrza w odniesieniu do poziomu zanieczyszczenia pyłem. Jednakże w długoletniej historii prowadzonych pomiarów tego zanieczyszczenia na terenie województwa opolskiego, w roku 2023 po raz pierwszy nie odnotowano przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego PM10. Zarówno norma średnioroczna pyłu zawieszonego PM10, jak i liczba dni z przekroczeniami poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych, zostały dotrzymane na wszystkich stanowiskach pomiarowych.

Przeprowadzona ocena jakości powietrza wykazała również brak przekroczenia w 2023 r. poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego PM2,5 (20 µg/m³) na obszarze województwa opolskiego.

W sezonie letnim rejestrowany jest wzrost stężeń ozonu, spowodowany obecnością w atmosferze jego prekursorów oraz w dużej mierze warunkami meteorologicznymi i napływem transgranicznym. W 2023 r. nie stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego ozonu określonego dla kryterium ochrony zdrowia ludzi. Stwierdzono jednak, podobnie jak w latach poprzednich, przekroczenie poziomu celu długoterminowego we wszystkich stacjach pomiarowych w województwie.

W odniesieniu do kryterium ochrony roślin, w 2023 r. obiektywne szacowanie oparte na wynikach modelowania nie wykazało przekroczeń poziomów dopuszczalnych określonych dla dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz poziomu docelowego ozonu. Przekroczenia w strefie opolskiej stwierdzono w przypadku ozonu w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego.

Działania w zakresie poprawy jakości powietrza są realizowane w ramach programów ochrony powietrza (POP) dla województwa opolskiego od roku 2009. Obecnie na terenie województwa obowiązuje, uchwalona przez Sejmik Województwa Opolskiego we wrześniu 2023 r. aktualizacja „Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego”.

Działania zaplanowane do realizacji w Programie ochrony powietrza dla województwa opolskiego mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największy sposób oddziałują na wielkość stężeń substancji w powietrzu. Zgodnie z przeprowadzonymi analizami w zakresie wpływu poszczególnych źródeł emisji na wysokość stężeń substancji w powietrzu, głównymi kierunkami działań naprawczych powinna być redukcja emisji z sektora komunalno-bytowego (pochodzącej z indywidualnych systemów grzewczych).

W perspektywie 2029 r. realizowany jest program priorytetowego „Czyste powietrze”.

Program ten ma na celu poprawę efektywności energetycznej zmniejszenie/uniknięcie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących z jednorodzinnych budynków mieszkalnych, należących do osób fizycznych. Program ten skierowany jest do właścicieli istniejących oraz nowopowstających już domów jednorodzinnych. Dotacje i pożyczki udzielane będą za pośrednictwem Wojewódzkich Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Program przewiduje udzielanie dotacji i pożyczek m.in. na:

- wymianę starych źródeł ciepła (pieców i kotłów na paliwa stałe) oraz zakup i montaż nowych źródeł ciepła, spełniających wymagania programu,
- docieplenie przegród budynku,
- wymianę stolarki okiennej i drzwiowej,
- montaż lub modernizację instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej,
- instalację odnawialnych źródeł energii (kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznej),
- montaż wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła.¹³

5.1.9 Klimat akustyczny

Klimat akustyczny w istotny sposób wpływa na warunki bytowania i zdrowie człowieka oraz warunki życia zwierząt. Hałas stanowi jedno z istotnych zanieczyszczeń środowiska, które w związku z ciągłym rozwojem komunikacji, wzrastającym uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stale wzrasta. Dopuszczalne poziomy hałasu są regulowane rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

---

¹³ Za: <https://czystepowietrze.gov.pl/>

Głównym źródłem hałasu dla mieszkańców Dąbrowy i Starościna jest przede wszystkim ruch pojazdów mechanicznych. Na terenie gminy Świerczów ruch pojazdów mechanicznych należy uznać za bardzo zróżnicowany. Największy ruch pojazdów występuje na drodze wojewódzkiej nr 454, czyli poza obszarem rewitalizacji. Duże, aczkolwiek znacznie mniejsze niż na drodze wojewódzkiej, natężenie ruchu występuje także na drodze powiatowej nr 1136, przebiegającej bezpośrednio przez Dąbrowę (ul. Kluczborska) i Starościna (ul. Kluczborska). W związku z powyższym negatywny wpływ ruchu transportowego i komunikacyjnego na klimat akustyczny tych rejonów jest znaczny.

Przez obszar gminy Świerczów przebiega linia kolejowa nr 301. Obecnie w rejonie gminy szlak jest nieczynny dla ruchu pasażerskiego i w większości (poza odcinkiem Biestrzykowice – Namystów) dla ruchu towarowego.

5.1.10 Promieniowanie elektromagnetyczne

Za najbardziej istotne źródła promieniowania elektromagnetycznego uznaje się: urządzenia radiokomunikacyjne, radiolokacyjne i radionawigacyjne oraz obiekty i urządzenia energetyczne. W województwie opolskim do największych źródeł promieniowania elektromagnetycznego możemy zaliczyć stacje bazowe telefonii komórkowej oraz stacje i linie elektroenergetyczne.

Przez teren gminy Świerczów przebiegają elektroenergetyczne sieci przesyłowe o napięciu 400 kV i 110 kV. Występują także sieci średnich (SN 15 kV) i niskich (NN 0,4 kV) napięć oraz stacje transformatorowe 15/0,4 kV. Ponadto na terenie gminy w miejscowości Dąbrowa (działka ewidencyjna nr 145) zlokalizowana jest stacja bazowa telefonii komórkowej.¹⁴

Na terenie województwa opolskiego nie odnotowano przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego.

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym polega przede wszystkim na izolacji przestrzennej ludzi od pola elektromagnetycznego o ponadnormatywnym natężeniu. Zgodnie z przepisami wzdłuż linii elektroenergetycznych wyznacza się pasy technologiczne, gdzie występują ograniczenia w zagospodarowaniu terenu m.in. zakaz lokalizacji budynków z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi.

---

¹⁴ Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

5.1.11 Gospodarka odpadami

Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028 wskazuje na następujące cele:

- zapobieganie powstawaniu odpadów;
- wykorzystanie odpadów w procesie recyklingu, odzysku, unieszkodliwiania odpadów, których nie można przetworzyć innymi metodami;
- zmniejszenie ilości odpadów kierowanych na składowiska odpadów (szczególnie odpadów biodegradowalnych);
- wyeliminowanie praktyk nielegalnego składowania odpadów.

Odpady odbierane i zagospodarowywane z terenu gminy Świerczów to:

- odpady pochodzące z selektywnej zbiórki odpadów – papier, szkło, tworzywa sztuczne,
- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne,
- odpady ulegające biodegradacji,
- odpady wielkogabarytowe,
- zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Systemem odbierania odpadów komunalnych obejmuje wszystkie nieruchomości zamieszkałe położone w granicach administracyjnych gminy, z zastosowaniem podziału na dwa rejony.

Wykonanie obowiązków wynikających z ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach polegających na odbiorze i zagospodarowaniu odpadów komunalnych z terenu gminy Świerczów powierzono Zakładowi Wodociągów i Usług Komunalnych EKOWOD Sp. z o.o. z siedzibą w Namysłowie.

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) dla mieszkańców gminy Świerczów zlokalizowany jest w miejscowości Ziemielowice na terenie gminy Namysłów na działkach należących do Zakładu Wodociągów i Usług Komunalnych „EKOWOD” Sp. z o.o. z siedzibą w Namysłowie.

Do problemów środowiskowych na obszarze rewitalizacji należy zaliczyć występowanie pokryć dachowych z azbestu. Wg danych Urzędu Gminy w Świerczowie w Dąbrowie diagnozowano prawie 17 tys. kg odpadów azbestowych do likwidacji. W Starościńcu było to ponad 50 tys. kg. Gmina Świerczów udziela wsparcia mieszkańcom, którzy deklarują usunięcie ze swojej posesji opadów azbestowych.

5.1.12 Obszarowa ochrona przyrody

Na terenie gminy Świerczów spośród form ochrony przyrody występują: park krajobrazowy, obszar chronionego krajobrazu, obszar Natura 2000, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt.

Częściowo na obszarze rewitalizacji lub w jego sąsiedztwie występują formy ochrony przyrody. Są to: Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK) „Lasy Stobrawsko – Turawskie”, Stobrawski Park Krajobrazowy oraz pomniki przyrody.

Stobrawski Park Krajobrazowy utworzono na podstawie Rozporządzenia Wojewody Opolskiego nr P/11/99 z dnia 28 września 1999 roku (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 19 października 1999 roku, Nr 38 poz. 255). Zajmuje on powierzchnię 52636,5 ha. Pod względem administracyjnym park położony jest w granicach powiatów: brzeskiego, kluczborskiego, opolskiego i namysłowskiego.

Na terenie gminy Świerczów zlokalizowana jest tylko niewielka część parku w rejonie doliny rzeki Stobrawy o powierzchni około 2650 ha. W granicach Stobrawskiego Parku Krajobrazowego znajdują się w całości lub w części obręby: Bielice, Miejsce, Dąbrowa, Kuźnica Dąbrowska, Osiek Duży, Pieczyska, Staroścín, Świerczów i Zbica.

Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK) „Lasy Stobrawsko – Turawskie” utworzono na mocy Uchwały nr XXIV/193/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu z dnia 26 maja 1988 roku w sprawie ochrony walorów krajobrazu (Dziennik Urzędowy Województwa Opolskiego z dnia 17 lipca 1989 roku, Nr 19, poz. 231). Obecnie zajmuje on powierzchnię 119061,7 ha. Pod względem administracyjnym OChK położony jest w granicach powiatów: brzeskiego, kluczborskiego, oleskiego, opolskiego, namysłowskiego i strzeleckiego.

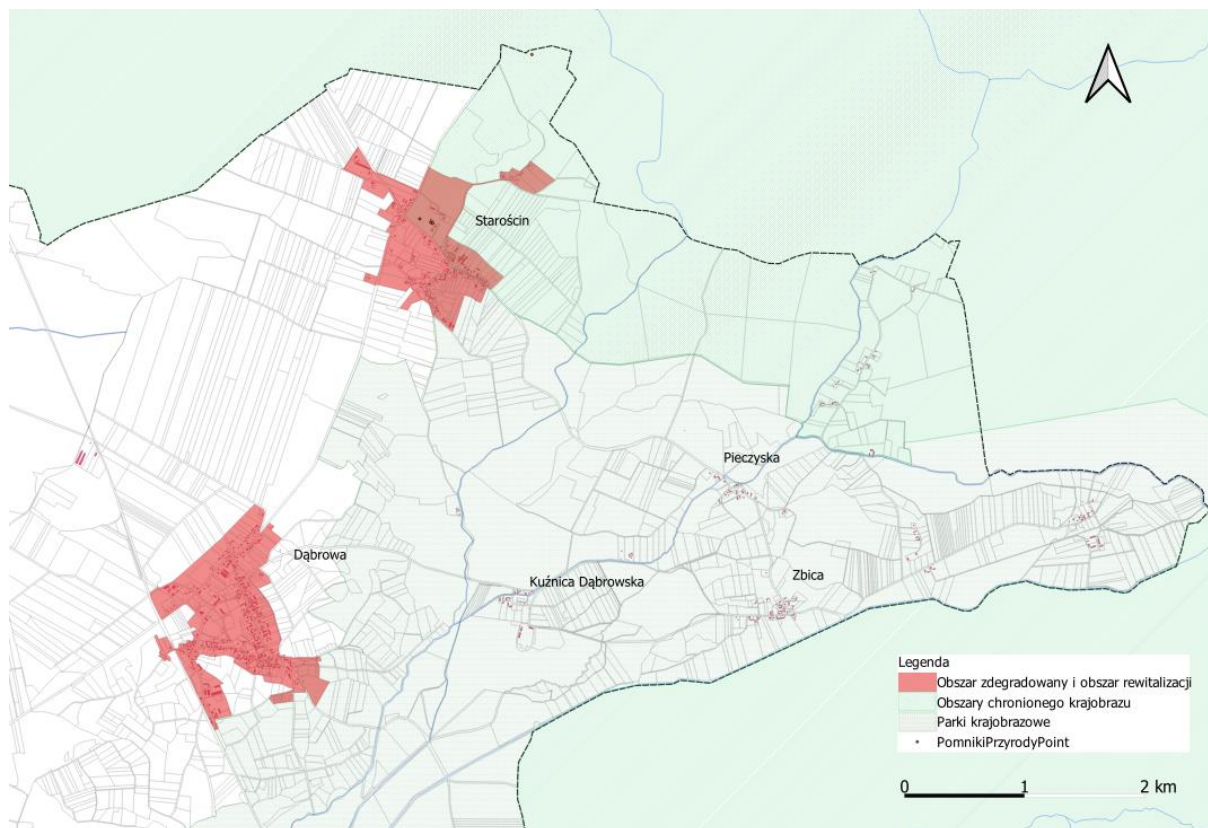
Na terenie gminy Świerczów znajduje się tylko fragment zachodniej części OChK, obejmujący zwarty kompleks leśny zlokalizowany w północno – zachodniej części gminy (na północ od miejscowości Grodziec, Gola i Wężowice oraz na zachód od miejscowości Miodary), a także fragment północno – wschodniej części gminy w rejonie miejscowości Pieczyska i Staroścín o powierzchni około 1820 ha.

Obszary Natura 2000 na terenie gminy Świerczów reprezentują „Lasy Barucickie” (kod PLH 160009 – SOO Specjalny Obszar Ochrony). „Lasy Barucickie” o powierzchni 4394,50 ha to kompleks lasu mieszanego przylegający do doliny Odry z fragmentami starych drzewostanów. Obszar obejmuje najstarszy w województwie opolskim (do 400 lat) drzewostan bukowo – dębowy ze stanowiskami rzadkich i zagrożonych gatunków bezkręgowców (między innymi jelonek rogacz

Lucanus cervus czy kozioróg dębosz *Cerambyx cerdo*). Obszar Natura 2000 zlokalizowany jest w północno – zachodniej części gminy, pokrywając się częściowo z OChK „Lasy Stobrawsko – Turawskie”.

Mapa 8. Formy ochrony przyrody na tle obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Świerczów

Źródło: opracowanie własne

Tabela 3. Lista obszarów chronionych na terenie gminy Świerczów

Obszar chroniony	Akt prawny o utworzeniu	Opis
Obszary Chronionego Krajobrazu		
Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko - Turawskie	Uchwała Nr XXIV/193/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu z dnia 26 maja 1988 r. w sprawie ochrony	Data utworzenia: 1989 rok. Powierzchnia: 119 061,7 tys. ha. Opis: Obszar Chronionego Krajobrazu Lasy Stobrawsko-Turawskie są największym obszarem chronionego krajobrazu w województwie opolskim położonym w mezoregionie Równina Opolska. Obszar ten zajmuje część prawego dorzecza Odry na południe od Stobrawy i na północ od Garbu Tarnogórskiego, suwając się na wschód wzdłuż biegu Matej Panwi. Powierzchnię terenu

	walorów krajobrazu	<p>budują zwydmione piaski, porośnięte przez Bory Stobrawskie. Przez środek obszaru przepływa Mała Panew, na której w Turawie utworzono zbiornik Jezioro Turawskie - jeden z zasilających żeglugę na Odrze ale także wykorzystywany do celów rekreacyjnych.</p> <p>Wschodnia część regionu (Obniżenie Małej Panwi) stanowi szlak komunikacyjny ze wschodu na zachód.</p> <p>Ochroną objęte są obszary, które obejmują wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokojenia potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.</p>
Parki Krajobrazowe		
Stobrawski Park Krajobrazowy	<p>Rozporządzenie Nr P/11/99 Wojewody Opolskiego z dnia 28 września 1999 r. w sprawie utworzenia "Stobrawskiego Parku Krajobrazowego"</p>	<p>Data utworzenia: 1999 rok. Powierzchnia: 52 636,5 ha. Cele ochrony :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowanie najcenniejszych fragmentów przyrody naturalnej, walorów krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego części Niziny Śląskiej; 2. Zachowanie pełni różnorodności biologicznej oraz trwałości i równowagi procesów przyrodniczych; 3. Przywracanie walorów naturalnych przekształconym siedliskom, zwłaszcza dolinom rzecznych, torfowiskom, lasom i innym składnikom przyrody; 4. Stwarzanie korzystnych warunków do prawidłowego funkcjonowania systemów przyrodniczych, ich trwałości i zdolności odtwarzania; 5. Zwiększanie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności w zakresie konieczności zachowania całego bogactwa przyrodniczego jako dziedzictwa i dobra wspólnego.
Obszary Siedliskowe Natura 2000		
Lasy Barucickie	Dyrektywa siedliskowa	<p>Kod: Lasy Barucickie Data wyznaczenia: 2011 rok. Powierzchnia: 4 394,490 ha.</p>

		Opis: Obszar obejmuje najstarszy w województwie opolskim (do 400 lat) drzewostan bukowo-dębowy ze stanowiskami rzadkich i zagrożonych gatunków bezkręgowców tj. m.in. jelonka rogacza i kozioroga dębosza. Większość lasów na terenie obszaru ma charakter gospodarczy pod zarządem Nadleśnictw Brzeg i Namysłów, pozostałą część stanowią rezerваты przyrody pn. Rezerwat Przyrody Lubsza, Rezerwat Przyrody Rogalice oraz Rezerwat Przyrody Barucice, który jest drugim co do wielkości rezerwatem w województwie opolskim. Na terenie obszaru Natura 2000 Lasy Barucickie można spotkać wiele rzadkich i zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt i roślin. Na szczególną uwagę zasługują wspomniane wcześniej okazałe chrząszcze, bielik oraz orlik krzykliwy, a ze świata roślin storczyk kukułka Fuchsa.
Pomniki przyrody		
5 pomników przyrody		Na terenie gminy Świerczów zlokalizowanych jest 6 pomników przyrody; wszystkie w postaci pojedynczych okazów drzew: <ul style="list-style-type: none"> • 3 lipy w m. Staroścín, • Buk zwyczajny w m. Staroścín, • Dąb szypułkowy w m. Staroścín, • Jesion wyniosły w m. Gola, • Klon Jawor w m. Miodary, • Dąb szypułkowy w m. Miodary.

Źródło: <https://crfop.gdos.gov.pl/>

Ważnym elementem zapewniającym łączność i spójność ekologiczną na terenie gminy są korytarze ekologiczne. Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Liro, 1998) przez teren gminy Świerczów przebiega krajowy obszar węzłowy 10K Borów Stobrawskich. Ponadto przepływające przez gminę rzeki Stobrawa i Smortawa wraz ze swoimi dopływami oraz kompleksy leśne pełnią rolę lokalnych korytarzy ekologicznych. Tym samym rejon gminy Świerczów jest bezpośrednio i pośrednio powiązany z innymi obszarami węzłowymi oraz korytarzami ekologicznymi zlokalizowanymi w środkowo – północnej części makroregionu Niziny Śląskiej i jej obrzeży:

- Międzynarodowe obszary węzłowe: 17M – Doliny Środkowej Odry,
- Międzynarodowe korytarze ekologiczne: 9m – Górnej Odry,
- Krajowe korytarze ekologiczne: 36k – Nisy Kłodzkiej oraz 37k – Proсны.

Korytarze sieci ECONET – PL pokrywają się zasadniczo z korytarzami ekologicznymi wyznaczonymi dla całego obszaru Polski w opracowaniu Projekt korytarzy ekologicznych w Polsce, sporządzonym przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk (Białowieża, 2005 ; aktualizacja 2011), z którego wynika, że bezpośrednio przez gminę Świerczów przebiega korytarz ekologiczny „GKPdC–12 Bory Stobrowskie”. Sąsiaduje on bezpośrednio z następującymi korytarzami:

- „KPdC–12C Wzgórza Trzebnickie – Bory Stobrowskie” – od północnego – zachodu;
- „GKPdC–14 Stawy Milickie – Bory Stobrowskie” – od północy;
- „GKPdC–12A Bory Stobrowskie – Dolina Górnej Warty” – od północnego – wschodu;
- „GKPdC–10A Bory Stobrowskie – Lasy Przedborskie” – od wschodu;
- „KPd–16A Bory Stobrowskie – Lasy Raciborskie” – od południowego – wschodu;
- „KPd–19 Dolina Górnej Odry” – od południa;
- „KPdC–19A Dolina Środkowej Odry” – od południowego – zachodu;
- „KPdC–12B Las Lubszański” – od zachodu.

Ponadto na podstawie opracowania Koncepcja korytarzy ekologicznych w województwie opolskim (Lichota, Michałkowski, Stefaniak i inni, 2012) na terenie gminy Świerczów wyróżniono następujące korytarze ekologiczne:

- korytarze ichtiologiczne: regionalny: rzeka Bogacica; regionalny: rzeka Stobrawa; regionalny: rzeka Smortawa;
- korytarze herpetologiczne: regionalny: korytarz Stobrowsko – Turawski (rzeki Smortawa i Stobrawa oraz ich doptywy, a także stawy hodowlane);

Rzeki te stanowią równoleżnikowo biegnące najważniejsze przyrodniczo osie Lasów Stobrowsko – Turawskich. Kształtują one najważniejsze walory herpetologiczne tego obszaru Opolszczyzny. W obrębie stawów hodowlanych znajdują się największe opolskie populacje kumaka nizinnego, a prawdopodobnie także i innych gatunków płazów: rzekotki drzewnej i żab zielonych.

- korytarze ornitologiczny:
  - ponadregionalny: Lasy Stobrowsko – Turawskie;
  - przystanki pośrednie o znaczeniu regionalnym: stawy między Bielicami a Przygorzelą;
  - przystanki pośrednie o znaczeniu regionalnym: stawy pod Dąbrówką Namysłowską.

Korytarz Lasów Stobrowsko – Turawskich jest naturalnym leśnym połączeniem między Lasami Lublinieckimi, Lasami Rudzkimi w części województwa śląskiego, a Lasami Namysłowskimi po stronie województwa dolnośląskiego. Obejmuje tak ważne miejsca przystankowe

ponadregionalne jak: Zbiornik Turawski, wiele przystanków pośrednich regionalnych jak kompleksy stawów hodowlanych w Stobrowskim Parku Krajobrazowym i wiele ważnych rzek województwa, w tym Małą Panew czy Stobrawę. Jest to największy kompleks leśny rozciągający się w poprzek województwa, z centralno – wschodniej jego części aż do północno – zachodnich granic. Zwarte kompleksy leśne utworzone są głównie przez bory sosnowe i sosnowo – świerkowe. Cechą tego kompleksu, decydującą o jego walorach ornitologicznych jest obecność dolin kilku rzek: Stobrawy, Budkowiczanki, Bogacicy, Stobrawy i Brynicy wraz z położonymi w ich dolinach kompleksami stawów hodowlanych. To właśnie kompleksy stawów hodowlanych są miejscem rozrodu wielu rzadko spotykanych gatunków ptaków: bąka, bączka, perkoza rdzawoszyjnego, zausznika, krąkwy, cyranki, płaskonosy, gągola, zielonki, kropiatki, żurawia, gęgawy, zimorodka. Kompleksy leśne są natomiast ostoją dla największej śląskiej populacji orlika, bielika, a także dużej populacji włośchatki. Prócz tych gatunków gniazdują tu także: kanie rude, bociany czarne, żurawie, siniaki i dzięcioły zielonosiwe. Korytarz ten odegrał prawdopodobnie największą rolę w rozprzestrzenianiu się takich gatunków jak: włośchatka, sóweczka, orlik krzykliwy, jarząbek, siniak, dzięcioł czarny i dzięcioł zielonosiwy. Pośród kompleksu Lasów Stobrowsko – Turawskich znajdują się kompleksy stawów hodowlanych o decydujących walorach ornitologicznych, są one wszystkie regionalnymi przystankami pośrednimi.

- korytarze teriologiczne (dużych ssaków):
  - ponadregionalny: Lasy Stobrowsko – Turawskie (korytarz główny);
  - regionalny: Lasy Stobrowsko – Turawskie (pozostałe tereny leśne poza korytarzem głównym).

Korytarz ten jest tożsamy z korytarzem głównym południowo – centralnym (KPdC) koncepcji Ministerstwa Środowiska (2005 rok), obejmujący głównie Lasy Stobrowsko – Turawskie. Jest to korytarz o znaczeniu międzynarodowym. Występują tu duże populacje: jelenia, sarny, dzika, daniela, okazjonalnie stwierdzany jest łoś, wilk, a perspektywicznie jest to również obszar dogodny do występowania rysia. Pozostałe tereny leśne Lasów Stobrowski – Turawskich, niewchodzące w skład głównego korytarza południowo – centralnego (KPdC), z uwagi na jednakową strukturę siedliskowo – użytkową i pełnioną funkcję węzłową, mają istotne znaczenie dla systemu korytarzy w regionie.

- korytarze wodne (bóbr i wydra): rzeka Bogacica; rzeka Stobrawa; rzeka Smortawa.

Analiza rozmieszczenia bobra i wydry oraz ich cechy biologiczne, w tym możliwość dyspersji, pozwoliła na wytypowanie 22 cieków wodnych w województwie. Funkcjonowanie tych cieków

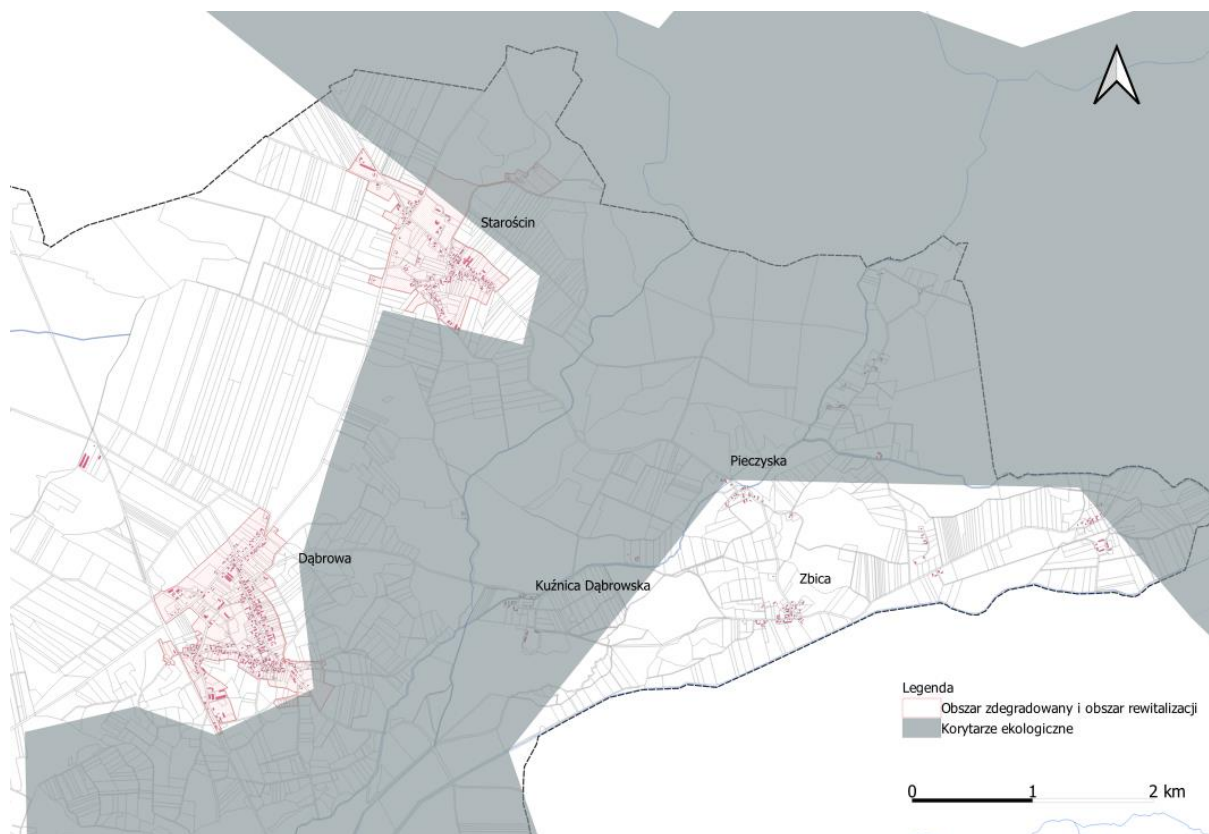
wodnych ma prawdopodobnie największy wpływ na trwałość i dalsze losy populacji bobra i wydry w województwie opolskim.

- korytarze stabilizujące: -
  - połączenie międzyregionalne: obejmuje Stobrawski Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko – Turawskie” i obszar NATURA 2000 „Lasy Barucickie”.

Korytarz stabilizujący to korytarz zapewniający spójność przestrzenną obszarów chronionych, często izolowanych form ochrony przyrody, umożliwiającą funkcjonowanie głównych procesów ekologicznych: obiegu materii, przepływu energii i przepływu informacji genetycznej.

Należy unikać przerywania bądź przegradzania korytarzy przez lokalizację zabudowy inwestycji liniowych i innych obiektów inżynierskich. Na terenach, gdzie korytarze ekologiczne uległy przerwaniu, należy dążyć do poprawy tej sytuacji przez lokalizację zieleni towarzyszącej i uzupełniającej oraz specjalnych urządzeń wspomagających migrację zwierząt.¹⁵

Mapa 9. Korytarze ekologiczne na tle obszaru rewitalizacji w gminie Świerczów

Źródło: opracowanie własne

¹⁵ Źródło: Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

5.1.13 Dziedzictwo kulturowe i ochrona krajobrazu

Na obszarze rewitalizacji znajdują się zasoby materialne dziedzictwa kulturowego.

Jak podaje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obszar gminy Świerczów jest terenem o dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych. Zachowały się tu interesujące zabytki architektury i sztuki, na skalę ponadlokalną, reprezentujące wysoki poziom artystyczny. Są to: kościoły, zespoły pałacowo – parkowe, folwarki, budynki mieszkalne, użyteczności publicznej oraz gospodarcze i założenia cmentarne. Zachowały one elementy pierwotnych układów ruralistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom.

Na obszarze rewitalizacji znajduje się znaczny zasób dziedzictwa kulturowego gminy Świerczów.

Miejscowości Dąbrowa i Staroścień charakteryzują się cennymi historycznymi układami ruralistycznymi. W tych miejscowościach znajdują się zespoły pałacowe lub dworskie (pozostałości zespołu pałacowego w Dąbrowie, pałac w Staroścień). Są to przy tym najcenniejsze obiekty zabytkowe w gminie.

Według Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego największym nasyceniem obiektami zabytkowymi na terenie gminy charakteryzuje się Dąbrowa (52 obiekty w Gminnej Ewidencji Zabytków). Znaczne nasycenie obiektów zabytkowych występuje także w Staroścień (33).

Największym niebezpieczeństwem dla zachowania wielu istniejących na terenie gminy zabytków jest ich zły stan techniczny oraz brak lub niewłaściwe zagospodarowanie.

Dla części obiektów, w szczególności nie objętych ochroną w postaci wpisu do rejestru, działaniami z zakresu prawa miejscowego, mogącymi przyczynić się do ratowania tych obiektów przed zupełną degradacją, byłoby urealnienie wymogów dotyczących ich ochrony, a w szczególności do zasad odnoszących się do remontów tych obiektów, bez ryzyka utraty przez obiekt cennych walorów decydujących o wartości zabytkowej. Jednak w zdecydowanej większości powodem złego stanu technicznego obiektów są problemy natury ekonomicznej i własnościowej, niemożliwe do uregulowania na szczeblu planowania przestrzennego, a wymagające opracowania kompleksowych mechanizmów działania.¹⁶

Do najcenniejszych obiektów zabytkowych obszaru rewitalizacji należy zaliczyć:

- kościół filialny p.w. św. Jadwigi w Dąbrowie,

---

¹⁶ Za: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świerczów

- park w Dąbrowie,
- kapliczka przydrożna z figurą Jana Nepomucena w Staroście,
- pałac w Staroście,
- oficyna pałacowa w Staroście,
- park w Staroście.
- park w Staroście.

Miejscowości z obszaru rewitalizacji, Dąbrowa i Staroście, położone są na obszarze szczególnej ochrony walorów fizjonomicznych krajobrazu. Obie miejscowości zlokalizowane są w obrębie Doliny Stobrawy, zaliczanej do obszarów szczególnych walorów krajobrazu naturalnego Opolszczyzny.

Na terenie gminy Świerczów morfologia terenu i rzeźba powierzchni ziemi została tylko lokalnie przekształcona. We wschodniej i południowej części gminy, w tym w rejonie wsi: Dąbrowa, występują sztucznie utworzone stawy, służące gospodarce rybackiej o łącznej powierzchni 435 ha. Lokalne przekształcenia morfologii terenu związane są także z siecią sztucznie utworzonych kanałów i rowów melioracyjnych. Na terenie gminy występują także małe wyrobiska piasku i żwiru o głębokości do 2 m, służące na potrzeby miejscowej ludności.

Morfologia obszaru uległa przekształceniom również w wyniku typowego zagospodarowania terenu w trakcie rozwoju poszczególnych miejscowości. Już od XIII – XIV wieku rozwijała się tutaj zabudowa mieszkaniowa i gospodarcza związana z rolnictwem i leśnictwem. Rozbudowywano sieć dróg, a pod koniec XIX wieku wybudowano linię kolejową. Brzegi rzek i mniejszych potoków zostały silnie przekształcone i miejscami zabudowane. Pierwotne, rozległe tereny leśne zostały w znacznej części zastąpione użytkami rolnymi. Zmieniła się także struktura drzewostanów na dominujący udział sosny. Niemniej historyczna zabudowa poszczególnych miejscowości jest dobrze dopasowana do krajobrazu i morfologii terenu. W nowej architekturze nie obserwuje się dysonansów architektonicznych i niedostosowania zabudowy do warunków terenu, a przede wszystkim krajobrazu. Czynnikiem destabilizującym lokalny krajobraz, a także utrudniającym rozwój infrastruktury technicznej, jest postępujące rozproszenie zabudowy.

Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek.¹⁷

---

¹⁷ Za: Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

5.2 Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu

W Prognozie oddziaływania na środowisko należy przewidzieć skutki zmian środowiska w przypadku zaniechania realizacji założeń dokumentu.

Realizacja założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów oznacza wykorzystanie szans na przyspieszenie rozwoju społeczno-gospodarczego, także w odniesieniu do wymiaru środowiskowego. GPR stanowi bowiem narzędzie ubiegania się przez Gminę Świerczów o środki zewnętrzne, w tym unijne. Jest bowiem tzw. innym instrumentem terytorialnym polityki rozwoju.

Gminny Program Rewitalizacji porządkuje przy tym sposób prowadzenia działań rozwojowych i otwiera dodatkowe możliwości i ścieżki finansowania polityki rozwoju lokalnego. Pozwala przede wszystkim uporządkować logikę interwencji rozwojowych i dostosować ją do zdolności i możliwości finansowych Gminy i innych podmiotów zaangażowanych w realizację Programu.

Brak realizacji założeń GPR skutkować będzie przede wszystkim brakiem możliwości realizacji interwencji na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego oraz przestrzenno-funkcjonalnego, w istotnym zakresie także działań dotyczących ochrony środowiska i przyrody. W dokumencie przewidziano bowiem realizację znacznej liczby inwestycji związanych z ochroną środowiska. Są to m. in. działania termomodernizacyjne, związane z wymianą źródeł ciepła, rozwojem OZE na budynkach publicznych, jak też związanych z rewaloryzacją terenów zieleni i zwiększeniem odporności na zjawiska kryzysowe wywołane zmianami klimatu (zachowanie bioróżnorodności).

Zakładając, że brak realizacji GPR oznacza faktycznie zaniechanie realizacji inwestycji i projektów należy przewidzieć następujące skutki dla środowiska:

- Ograniczenie zdolności Gminy Świerczów i innych podmiotów do realizacji działań na rzecz ochrony przed zmianami klimatu;
- Ograniczenie lub zaniechanie wdrażania rozwiązań opartych na OZE;
- Ograniczenie zdolności do kształtowania świadomości i postaw ekologicznych mieszkańców;
- Ograniczenie zdolności do prowadzenia polityki przestrzennej, która uwzględniać będzie cele społeczne i środowiskowe;
- Ograniczenie zdolności do utrzymania ładu przestrzennego, dbałości o walory kulturowe, historyczne, obiekty zabytkowe.

5.3 Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

5.3.1 Obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji zostały w większości przypadków określone co do ich lokalizacji. Brak jest przy tym szczegółów realizacyjnych, tj. opisy zakresu inwestycji i działań są na dużym poziomie ogólności. Prawie wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizowane będą na obszarze rewitalizacji, tj. na obszarze zurbanizowanym miejscowości Dąbrowa i Staroścín. Dopuszcza się realizację przedsięwzięć także poza obszarem rewitalizacji. Dotyczy to przedsięwzięcia zakładającego rozwój małej infrastruktury turystycznej.

W powyższym kontekście do obszarów objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem należy zaliczyć obszar zurbanizowany Dąbrowy i Staroścína. Zakłada się tu bowiem modernizację dróg i budowę kanalizacji, jak też szereg innych działań. Z kolei jako obszar o szczególnych właściwościach naturalnych w obrębie obu miejscowości należy wskazać na tereny zieleni urządzonej. Ponadto w obu miejscowościach znajdują się zasoby materialne dziedzictwa kulturowego.

Zasoby zieleni urządzonej na obszarze rewitalizacji to niemal wyłącznie zabytkowe założenia parkowe (pałacowe i dworskie), zlokalizowane zarówno w Dąbrowie i Staroścínie. Założenia parkowe stanowią przy tym ważny element struktury funkcjonalno-przestrzennej obu miejscowości. Park w Dąbrowie jest przestrzenią ogólnodostępną. Częściowo w tej przestrzeni realizowane były już działania modernizacyjne. Skupione były one na niewielkiej części tego założenia parkowego, w sąsiedztwie stawu, położonego przy Szkole Podstawowej. Zmodernizowano tu m. in. ciągi piesze, wykonano nasadzenia roślinności, utworzono małą infrastrukturę. Ta część parku stała się miejscem spotkań mieszkańców Dąbrowy. Większa część założenia parkowego niestety nie została objęta działaniami modernizacyjnymi i rewaloryzacyjnymi. Widoczna jest tutaj postępująca degradacja wartości krajobrazowych i przyrodniczych. Brak jest dróg dla pieszych, oświetlenia, małej infrastruktury. Brak jest przy tym szczegółowej wiedzy nt. zasobów przyrodniczych parku. Nie przeprowadzono to tej pory inwentaryzacji przyrodniczej.

Park w Staroście jest to park dworski założony na przelocie XVII i XVIII wieku jako ozdobny park barokowy. Około 1800 roku został przeobrażony w park krajobrazowy. W parku znajduje się wiele okazów starego drzewostanu.

Na obszarze rewitalizacji znajdują się zasoby materialne dziedzictwa kulturowego. Jak podaje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obszar gminy Świerczów jest terenem o dużym nasyceniu cennymi obiektami zabytkowymi z różnych epok i formacji stylowych. Zachowały się tu interesujące zabytki architektury i sztuki, na skalę ponadlokalną, reprezentujące wysoki poziom artystyczny. Są to: kościoły, zespoły pałacowo – parkowe, folwarki, budynki mieszkalne, użyteczności publicznej oraz gospodarcze i założenia cmentarne. Zachowały one elementy pierwotnych układów ruralistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom.

Z uwagi na niedużą powierzchnię obszaru rewitalizacji należy uznać, iż stan środowiska nie jest wewnątrznie zróżnicowany.

5.3.2 Formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym

Częściowo na obszarze rewitalizacji występują formy ochrony przyrody. Są to: Obszar Chronionego Krajobrazu (OChK) „Lasy Stobrawsko – Turawskie”, Stobrawski Park Krajobrazowy oraz pomniki przyrody.

Stan środowiska na obszarach chronionych na obszarze rewitalizacji nie odbiega od stanu dla innych rejonów obszaru rewitalizacji. Wynika to faktu, iż obszar rewitalizacji jest niedużą przestrzenią.

5.4 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

5.4.1 Przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska

Kluczowe potrzeby rewitalizacyjne w wymiarze środowiskowym związane są z zachowaniem bioróżnorodności lokalnego ekosystemu parków. Ponadto zakłada się rozwój infrastruktury komunalnej związanej z ochroną środowiska. Mowa tu m. in. o systemie kanalizacji w Dąbrowie i Staroście. Ważnym zagadnieniem związanych z kontekstem środowiskowym będzie wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców. W tym celu wykorzystana zostanie potencjał edukacyjny Szkoły Podstawowej w Dąbrowie oraz potencjał przyrodniczy sąsiadującej ze szkołą przestrzeni parkowej.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Świerców przewidziano do realizacji przedsięwzięcia, które skutkować będą poprawą jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczanie niskiej emisji, poprawę klimatu akustycznego, głównie poprzez modernizację dróg oraz likwidację zagrożeń dla ludzi i środowiska związanego z odpadami azbestowymi. Kluczowe przy tym będzie zachowanie bioróżnorodności przestrzeni parkowych oraz poprawa stanu wód powierzchniowych obejmujących swoim zasięgiem obszar rewitalizacji, w związku z realizacją inwestycji kanalizacyjnych.

5.4.2 Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska

Gminny Program Rewitalizacji zwraca uwagę na zagadnienia problemowe związane ze środowiskiem, m. in. kwestie związane z dążeniem do poprawy stanu powietrza atmosferycznego, poprawą jakości wód, zachowaniem bioróżnorodności.

Realizacja znacznej części przedsięwzięć rewitalizacyjnych skupia się na wymiarze środowiskowym. Ma to swój wyraz w celach rewitalizacji:

- **Cel 1. Rozwój sprzyjający aktywności i integracji społecznej bazujący na lokalnym dziedzictwie przyrodniczym, kulturowym oraz kapitale społecznym,**
- **Cel 2. Rozwój infrastruktury sprzyjający poprawie jakości życia oraz ochronie środowiska.**

Problemy środowiskowe obszaru rewitalizacji będą stopniowo rozwiązywane przez działania z zakresu rozwoju infrastruktury kanalizacyjnej oraz poprawy jakości powietrza (m. in. wymiany pieców).

Na obszarze rewitalizacji można zidentyfikować następujące zagrożenia dla środowiska:

- Zagrożenia atmosfery – główny wpływ na stan powietrza mają przede wszystkim procesy energetycznego spalania paliw związane z emisją powierzchniową oraz emisją punktową. Są one szczególnie uciążliwe w okresie grzewczym wśród zwartej zabudowy, która utrudnia proces rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń.
- Zagrożenia wód powierzchniowych i podziemnych powodowany:
  - brakiem odpowiednio rozwiniętego systemu kanalizacji,
  - sptywami powierzchniowymi z pól uprawnych (na których stosowane są nawozy mineralne i chemiczne środki ochrony roślin),
  - sptywami powierzchniowymi pochodzącymi z sieci drenarskiej, które trafiają do wód wraz z opadami,
  - sptywami powierzchniowymi z tras komunikacyjnych.
- Przekształcenia rzeźby terenu oraz pokrywy glebowej:
  - Związane są głównie z procesami inwestycyjnymi, która zakładają zajęcie tymczasowe lub stałe powierzchni ziemi.
- Zagrożenia środowiska powodowane przez hałas:
  - Na obszarze rewitalizacji nie ma stałego punktu pomiarowego, jednak można przyjąć, że głównym jego źródłem jest hałas komunikacyjny.
- Zagrożenie dla bioróżnorodności założeń parkowych.
  - Związane jest z postępującą degradacją przyrodniczą parków, brakiem inwentaryzacji i wiedzy nt. gospodarowania tą przestrzenią, także w kontekście zmieniającego się klimatu.

5.5 Charakterystyka planowanych przedsięwzięć

W tej części opracowania przeanalizowano w jakim stopniu projektowany Gminny Program Rewitalizacji Gminy Świerczów ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć, w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć. Przeanalizowano również przydatność założeń tego dokumentu w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska. Powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska.

Próbując dokonać analizy oddziaływania postanowień dokumentu na środowisko przeanalizowano zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839).

W pierwszym kroku podzielono planowane projekty na takie, które mogą powodować negatywne oddziaływania na środowisko (nawet niewielkie) oraz te, które nie wykazują oddziaływania na środowisko (główne działania o charakterze nieinwestycyjnym, edukacyjnym, szkoleniowym, promocyjnym, etc.). **Do dalszych, pogłębionych analiz wybrano te, które wykazują się wpływem na środowisko (korzystnym lub niekorzystnym) i w kolejnym kroku oceniono ich wpływ na środowisko w kontekście usytuowania/ lokalizacji działania oraz rodzaju i skali przedsięwzięć.**

Tabela 4. Ocena wpływu na środowisko kierunków przedsięwzięć Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	Lokalizacja	Wpływ na środowisko	Możliwe negatywne oddziaływania na środowisko	Możliwe pozytywne oddziaływania na środowisko
1. Rewaloryzacja i zagospodarowanie parku w Dąbrowie.	Dąbrowa, park	Tak	Tak	Tak
2. Inwentaryzacja przyrodnicza parków na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów wraz edukacją ekologiczną.	Szkoła Podstawowa w Dąbrowie, park w Dąbrowie, park w Staroście.	Tak	-	Tak
3. Pikniki integracyjne dla mieszkańców Dąbrowy.	Dąbrowa	Nie	-	-
4. Festiwal zespołów ludowych w Dąbrowie.	Dąbrowa	Nie	-	-
5. Wsparcie działalności zespołów artystycznych z obszaru rewitalizacji w gminie Świerczów poprzez zakup wyposażenia.	Dąbrowa	Nie	-	-
6. Edukacja włączająca w Szkole Podstawowej w Dąbrowie.	Dąbrowa	Nie	-	-
7. Wsparcie kształcenia ogólnego w Szkole Podstawowej w Dąbrowie.	Dąbrowa	Nie	-	-
8. Modernizacja i doposażenie świetlicy wiejskiej w Staroście.	Staroście	Tak	Tak	-
9. Działania edukacyjne i integracyjne dla mieszkańców Starościna.	Staroście	Nie	-	-
10. Modernizacja boiska sportowego z remontem szatni w Staroście.	Staroście, boisko sportowe	Tak	Tak	-
11. Adaptacja, modernizacja i remont infrastruktury Szkoły Podstawowej w Dąbrowie.	Dąbrowa, Szkoła Podstawowa w Dąbrowie	Tak	Tak	-
12. Wsparcie aktywności fizycznej mieszkańców obszaru rewitalizacji w gminie Świerczów na bazie działalności lokalnych klubów sportowych.	Dąbrowa, Staroście	Nie	-	-

13. Rozwój małej infrastruktury wspierającej ekoturystykę w gminie Świerczów.	Dąbrowa, Starościn, poza obszarem rewitalizacji (nie wskazano lokalizacji)	Tak	Tak	Tak
14. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Dąbrowy.	Dąbrowa	Tak	Tak	Tak
15. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Starościna poprzez remont ul. Podlaskiej.	Starościn, ul. Podlaska	Tak	Tak	Tak
16. Poprawa bezpieczeństwa publicznego w Starościnie poprzez uzupełnienie oświetlenia ulicznego stref mieszkaniowych.	Starościn, ul. Łąkowa	Nie	Tak	-
17. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowa.	Dąbrowa	Tak	Tak	Tak
18. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Starościn.	Starościn	Tak	Tak	Tak
19. Termomodernizacja obiektu Szkoły Podstawowej w Dąbrowie wraz montażem OZE.	Szkoła Podstawowa w Dąbrowie	Tak	Tak	Tak
20. Budowa mieszkań komunalnych w Starościnie.	Starościn	Tak	Tak	-
B1. Realizacja programu „czyste powietrze” na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów.	Dąbrowa, Starościn	Tak	-	Tak
B2. Realizacja programu usuwania odpadów azbestowych na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów.	Dąbrowa, Starościn	Tak	-	Tak

Analiza działań mogących oddziaływać na środowisko wykazała, że:

Przedsięwzięcia ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji charakteryzować się będą różnym rodzajem oddziaływań oraz różną skalą oddziaływań. W Programie znajdują się działania, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Są to przedsięwzięcia dotyczące infrastruktury komunikacyjnej, tj. modernizacji dróg w obrębie miejscowości Dąbrowa i Staroścín oraz związane z budową kanalizacji w tych miejscowościach. Są to przedsięwzięcia, które ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.

W odniesieniu do infrastruktury drogowej, w perspektywie 2030 r. zakłada się modernizację dróg na obszarze rewitalizacji o łącznej długości 3,2 km. Inwestycje realizowane będą w obrębie granic administracyjnych miejscowości Dąbrowa i Staroścín. W przypadku Staroścína zakłada się remont ul. Podlaskiej, która położona jest we wschodniej części miejscowości, w tym na Obszarze Chronionego Krajobrazu (OChK) „Lasy Stobrawsko – Turawskie”. Inwestycje te polegać będą na rozbudowie, przebudowie i modernizacji nawierzchni istniejących już dróg. W przypadku wspomnianej ul. Podlaskiej w Staroścínie będzie to odcinek o długości około 1,2 km. Inwestycje te dotyczyć będą zatem krótkich, gminnych odcinków dróg. Oznacza to, że pomimo wystąpienia oddziaływań na środowisko, będą one miały charakter tymczasowy. Inwestycje charakteryzować się będą umiarkowaną skalą i nie powinny naruszać lokalnego układu środowiskowego i przyrodniczego. Realizacja tych inwestycji wpłynie docelowo na poprawę stanu technicznego dróg na obszarze rewitalizacji, co przyczyni się m. in. do poprawy klimatu akustycznego. Oddziaływanie negatywne inwestycji drogowych związane jest przede wszystkim z zajęciem i przeobrażeniem powierzchni ziemi, generowaniem spali i hałasu oraz możliwym negatywnym wpływem na wody powierzchniowe.

W Gminnym Programie Rewitalizacji przewiduje się inwestycje związane z infrastrukturą kanalizacyjną. Zakłada się budowę kanalizacji zarówno w Dąbrowie i Staroścín. Takie inwestycje co do zasady charakteryzują się znaczną skalą. Obejmują one praktycznie całe dwie miejscowości. W tym przypadku może dojść do znacznej ingerencji w lokalne środowisko, w szczególności glebowe i wodno-glebowe. Inwestycje związane z budową kanalizacji przyczyniać się będą do chwilowego pogorszenia parametrów środowiska. Dotyczy to m. in. stanu powietrza atmosferycznego oraz klimatu akustycznego. Docelowo budowa kanalizacji przyczyniać się będzie do poprawy stanu wód powierzchniowych i wnosić będzie wkład w osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych.

W Gminnym Programie Rewitalizacji przewidziano inwestycje modernizacyjne istniejącej infrastruktury społecznej. Dotyczą one Szkoły Podstawowej w Dąbrowie, świetlic wiejskich oraz boiska sportowego w Staroście. Szkoła Podstawowa w Dąbrowie to największy obiekt infrastruktury społecznej na obszarze rewitalizacji. W tym miejscu przewiduje się największą skalę inwestycji. Dotyczyć one będą dostosowania obiektu i przestrzeni wokół szkoły do standardów dostępności, modernizacji boiska przyszkolnego oraz termomodernizacji i montażu OZE. Te inwestycje mogą mieć chwilowy negatywny wpływ na środowisko. Nie można ich jednak zaliczyć do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Negatywny wpływ na środowisko związany jest z procesem inwestycyjnym i dotyczyć może emisji spalin, zanieczyszczenia wód powierzchniowych, generowania hałasu, zajęcia i przeobrażenia powierzchni ziemi. Docelowo inwestycje związane z termomodernizacją i montażem OZE przynosić będą korzyści dla środowiska, jak też dla budżetu Gminy Świerczów. Niedużą skalę oddziaływać na środowisko mogą się charakteryzować inwestycje polegające na modernizacji świetlic, boiska sportowego, czy też montażu oświetlenia ulicznego.

Kluczowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi z perspektywy korzyści dla środowiska są Rewaloryzacja i zagospodarowanie parku w Dąbrowie oraz Inwentaryzacja przyrodnicza parków na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów wraz edukacją ekologiczną. Pozwolą one zachować i wzmocnić walory przyrodnicze najbardziej wartościowych pod tym względem zasobów i przestrzeni na obszarze rewitalizacji. Zakłada się przy tym poprawę dostępności i wzmocnienie funkcji społecznych parku w Dąbrowie. Nie można przy tym zapominać, iż jest to przestrzeń zlokalizowana w strukturze przestrzennej Dąbrowy. Brak uporządkowania tego terenu pod kątem możliwości korzystania jako teren spacerowy, rekreacyjny, powodować będzie dalszą dewastację przyrodniczą i kulturową. Należy przy tym założyć, iż w trakcie realizacji inwestycji takich jak np. tworzenie ścieżek spacerowych, montaż małej infrastruktury, dochodzić może do chwilowego negatywnego oddziaływania na środowisko i przyrodę. Wpływ ten może być związany m. in. z zajęciem i przeobrażeniem powierzchni ziemi, zakłócaniem ciszy, płoszeniem zwierząt. Docelowo realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wzmocni funkcje przyrodnicze, pozwoli również lepiej chronić założenia parkowe, dzięki wiedzy pochodzącej z inwentaryzacji przyrodniczej. Przestrzeń parkowa służyć będzie jako miejsce, gdzie prowadzone będą aktywne działania z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej.

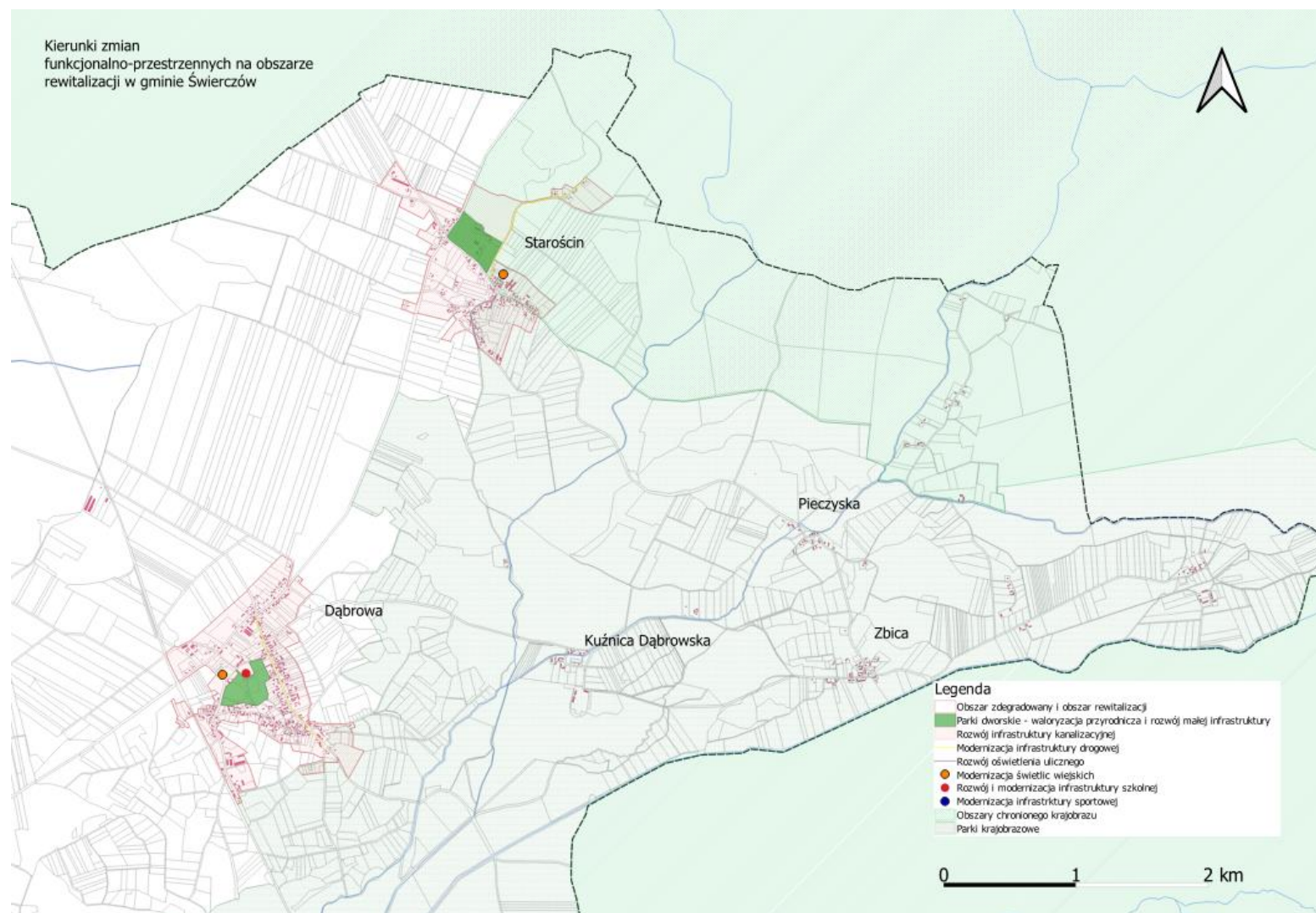
Wpływ na środowisko związany będzie z budową nowych mieszkań komunalnych. Nie można zaliczyć tej inwestycji do przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Planuje się budowę obiektu o łącznej powierzchni mieszkaniowej około 300 m². Będzie to zatem nieduży obiekt. Zlokalizowany będzie w przestrzeni zurbanizowanej.

Oddziaływanie na środowisko wystąpi głównie w okresie budowy obiektu. Związane będzie z trwałym zajęciem powierzchni ziemi. Możliwe są także negatywne oddziaływania na powietrze i klimatu akustyczny oraz wody powierzchniowe.

W Gminnym Programie Rewitalizacji zauważono, iż lokalnym potencjałem, na którym można oprzeć rozwój jest dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Dąbrowa i Staroścín to miejscowości położone przy granicy Stobrawskiego Parku Krajobrazowy oraz w sąsiedztwie Obszaru Chronionego Krajobrazu (OChK) „Lasy Stobrawsko – Turawskie”. Walory przyrodnicze i zasoby dziedzictwa kulturowego predysponują do rozwoju funkcji turystycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej. Potencjał do rozwoju takich funkcji zauważony został także w Strategii Rozwoju Gminy Świerczów na lata 2021-2030, jak też w ujęciu subregionalnym. Zakłada się, iż na tym obszarze możliwy jest rozwój funkcji turystyczno – wypoczynkowych i sanatoryjno – rehabilitacyjnych. W koncepcji rozwoju ponadlokalnego podkreślono, iż celem utworzenia takiej strefy jest konieczność dostarczenia impulsów rozwojowych dla północno – zachodniej części województwa opolskiego. Mając na uwadze powyższy potencjał, w Gminnym Programie Rewitalizacji założono realizację przedsięwzięcia związanego z rozwojem małej infrastruktury wspierającej ekoturystykę w gminie Świerczów. Realizacja tej inwestycji przyczyni się do lepszego poznania przyrody, zwiększania świadomości społecznej nt. zasad i potrzeb ochrony przyrody. To oddziaływanie wykraczać będzie poza obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż utworzona zostanie mała infrastruktura, która pozwoli lepiej obserwować przyrodę. Sama infrastruktura nie powinna generować negatywnego oddziaływania na środowisko. Możliwe jest wystąpienie niedużych oddziaływań na etapie jej tworzenia, głównie związanych z zajęciem powierzchni ziemi. Docelowo nie przewiduje się masowej skali napływu turystów i negatywnych oddziaływań pośrednich.

W Gminnym Programie Rewitalizacji przewidziano realizację takich przedsięwzięć jak Realizacja programu „czyste powietrze” na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów oraz Realizacja programu usuwania odpadów azbestowych na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów. Wpływać będą one na poprawę stanu środowiska.

Mapa 10. Lokalizacja przedsięwzięć Gminnego Programu Rewitalizacji mogących oddziaływać na środowisko

Źródło: opracowanie własne

Tabela 5. Analiza przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali

Działania	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
<p>Inwestycje drogowe:</p> <p>14. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Dąbrowy.</p> <p>15. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Starości na poprzez remont ul. Podlaskiej.</p>	<p>Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko.</p> <p>Przedsięwzięcia mogą wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane budową, modernizacją i przebudową dróg, w tym (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi, wody, powietrze oraz emisję hałasu).</p> <p>Pośrednio przedsięwzięcie może pozytywnie wpływać na środowisko. Związane to będzie z poprawą bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz optymalizowaniem systemu komunikacyjnego (krótsze odcinki przemieszczeń, płynniejsza jazda, ograniczenie zużycia paliwa). Przedsięwzięcie wpłynie na poprawę klimatu akustycznego.</p> <p>Projekt remontu ul. Podlaskiej realizowany będzie w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu (OChK) „Lasy Stobrowsko – Turawskie”.</p> <p>Nie naruszy przy tym obowiązujących zakazów, przyjętych w Uchwale Nr XX/228/2016 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 27 września 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu.</p> <p>Obowiązujące dla OChK zakazy to:</p>	<p>Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Założono bowiem przebudowę, modernizację dróg o nawierzchni twardej o długości powyżej 1 km.</p> <p>Do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko kwalifikują się m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - drogi o nawierzchni twardej o całkowitej długości przedsięwzięcia powyżej 1 km lub obiekty mostowe w ciągu drogi o nawierzchni twardej, z wyłączeniem przebudowy dróg lub obiektów mostowych, służących do obsługi stacji elektroenergetycznych i zlokalizowanych poza obszarami objętymi formami ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1–5, 8 i 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Działania	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
	<p>1) Realizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko;</p> <p>2) Budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od:</p> <ul style="list-style-type: none"> - linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, - zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodno prawnym, o którym mowa w art. 122 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo Wodne z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej; <p>3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;</p> <p>4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych</p>	

Działania	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
	<p>szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów; 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka; 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno – błotnych.</p> <p>Zakaz, o którym mowa w pkt. 1) i 2) nie dotyczą: 1) obszarów zabudowy miast i wsi, w granicach określonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, a w przypadku jego braku w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, jeżeli przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak negatywnego wpływu na ochronę przyrody, w tym pełnioną funkcję korytarzy ekologicznych i ochronę krajobrazu obszaru chronionego krajobrazu;</p> <p>Uwaga: w tym miejscu należy podkreślić, iż ul. Podlaska w Staroście zlokalizowana jest w granicach wsi, skala inwestycji nie będzie duża biorąc pod uwagę długość i charakter drogi (droga gminna o małym natężeniu ruchu), dotyczyć będzie istniejącego odcinka drogi, nie wpłynie na drożność korytarza ekologicznego.</p>	

Działania	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
<p>Inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową:</p> <p>17. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowa.</p> <p>18. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Staroścín.</p>	<p>Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko.</p> <p>Przedsięwzięcia mogą wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z tworzeniem systemu kanalizacyjnego (przede wszystkim wpływ na powierzchnię ziemi, wody, powietrze oraz emisję hałasu, jak też organizmy żywe, w tym środowiska glebowego).</p> <p>Przedsięwzięcia docelowo będzie wpływać pośrednio pozytywnie na środowisko poprzez późniejsze funkcjonowanie całego systemu kanalizacji. Przede wszystkim pozwoli zwiększać lub zachować bioróżnorodność środowiska wodnego poprzez poprawę jakości wód powierzchniowych.</p>	<p>Możliwe jest wystąpienie okoliczności przemawiających za zakwalifikowaniem zadania do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Określenie czy przedsięwzięcie może potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko uzależnione jest od wiedzy jaka będzie skala inwestycji oraz w jaki sposób będzie realizowana.</p> <p>Do tych przedsięwzięć kwalifikują się m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sieci kanalizacyjne o całkowitej długości przedsięwzięcia nie mniejszej niż 1 km, z wyłączeniem: a) przebudowy tych sieci metodą bezwykopową, b) sieci kanalizacji deszczowej zlokalizowanych w pasie drogowym i obszarze kolejowym, c) przyłączy do budynków; - instalacje do oczyszczania ścieków inne niż wymienione w § 2 ust. 1 pkt 40, przewidziane do obsługi liczby mieszkańców nie mniejszej niż 400 równoważnej liczby mieszkańców w rozumieniu art. 86 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne.
<p>Infrastruktura społeczna oraz mniejszej skali inwestycje poprawiające bezpieczeństwo.</p> <p>8. Modernizacja i doposażenie świetlicy wiejskiej w Staroścínie.</p> <p>10. Modernizacja boiska sportowego z remontem szatni w Staroścínie.</p>	<p>Negatywny wpływ na środowisko.</p> <p>Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z modernizacją istniejących obiektów. Wpływ dot.</p>	<p>Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.</p>

Działania	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
<p>11. Adaptacja, modernizacja i remont infrastruktury Szkoły Podstawowej w Dąbrowie.</p> <p>16. Poprawa bezpieczeństwa publicznego w Staroście poprzez uzupełnienie oświetlenia ulicznego stref mieszkaniowych.</p>	<p>będzie głównie emisji hałasu, zanieczyszczeń powietrza.</p>	<p>Skala negatywnego oddziaływania na środowisko będzie nieduża.</p>
<p>Termomodernizacja i rozwój odnawialnych źródeł energii:</p> <p>19. Termomodernizacja obiektu Szkoły Podstawowej w Dąbrowie wraz montażem OZE.</p>	<p>Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko.</p> <p>Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z modernizacją istniejących obiektów. Wpływ dot. będzie głównie emisji hałasu, zanieczyszczeń powietrza.</p> <p>Termomodernizacja i zastosowanie pozytywnie docelowo wpłynie na środowiska. Zmniejszy zużycie energii oraz ograniczy emisję CO₂ do atmosfery.</p>	<p>Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala oddziaływania na środowisko będzie nieduża.</p>
<p>Rozwój mieszkalnictwa:</p> <p>20. Budowa mieszkań komunalnych w Staroście.</p>	<p>Negatywny wpływ na środowisko.</p> <p>Przedsięwzięcie może wpływać bezpośrednio na środowisko poprzez prowadzone prace związane z budową zasobów mieszkaniowych. Wpływ generowany będzie przez maszyny i urządzenia (powietrze, hałas). Dojdzie do trwałego zajęcia powierzchni ziemi. W przypadku nowych obiektów zajęta zostanie powierzchnia. Nie przewiduje się dużej skali inwestycji mieszkaniowych.</p>	<p>Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Skala negatywnego oddziaływania na środowisko będzie nieduża.</p>

Działania	Rodzaj oddziaływania	Skala w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko
<p>Ochrona przyrody, zachowanie bioróżnorodności:</p> <p>1. Rewaloryzacja i zagospodarowanie parku w Dąbrowie.</p> <p>2. Inwentaryzacja przyrodnicza parków na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów wraz edukacją ekologiczną.</p> <p>13. Rozwój małej infrastruktury wspierającej ekoturystykę w gminie Świerczów.</p>	<p>Pozytywny i negatywny wpływ na środowisko.</p> <p>Realizowane działania przyczyniać się będą do zachowania zasobów przyrodniczych, w tym służyć będą do ochrony bioróżnorodności, podnosić będą świadomość społeczną związaną z przyrodą.</p> <p>Negatywny wpływ związany będzie z realizacją inwestycji i zagospodarowania przestrzeni w parkach oraz miejscach obsługi turystów. Oddziaływania te nie będą duże z uwagi na charakter inwestycji.</p>	<p>Nie wyznacza ram, gdyż przedsięwzięcie nie jest ujęte na liście przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco lub zawsze znacząco oddziaływać na środowisko.</p> <p>Skala negatywnego oddziaływania na środowisko będzie nieduża.</p>
<p>Poprawa stanu powietrza:</p> <p>B1. Realizacja programu „czyste powietrze” na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów.</p>	<p>Pozytywny wpływ na środowisko.</p> <p>Zakłada się wymianę starych pieców, co przyczyni się do poprawy stanu powietrza.</p>	<p>Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.</p>
<p>Poprawa bezpieczeństwa w zakresie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi:</p> <p>B2. Realizacja programu usuwania odpadów azbestowych na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów.</p>	<p>Pozytywny wpływ na środowisko.</p> <p>Zakłada się usuwanie materiałów z azbestu, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa mieszkańców.</p>	<p>Brak negatywnego oddziaływania na środowisko.</p>

5.6. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Zrównoważony rozwój jest przedmiotem szczególnego zaangażowania Unii Europejskiej oraz zasadą leżącą u podstaw wszelkich polityk i działań Unii. Celem Unii Europejskiej jest stworzenie społeczeństwa opartego na wolności, demokracji i poszanowaniu podstawowych praw oraz wspierającego równość szans i solidarność w ramach pokoleń i pomiędzy nimi.

Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju (The World Commission on Environment and Development) zdefiniowała zrównoważony rozwój jako rozwój zaspokajający obecne potrzeby bez uszczerbku dla możliwości przyszłych pokoleń zaspokajania swych własnych potrzeb¹⁸.

Celem zrównoważonego rozwoju jest ciągła poprawa jakości życia zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń, a także zapewnienie możliwości utrzymania pełnej różnorodności form życia na Ziemi.

Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. pod nazwą „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030” definiuje cele zrównoważonego rozwoju:

- Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie
- Cel 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo
- Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt
- Cel 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie
- Cel 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt
- Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi
- Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

---

¹⁸ Źródło: Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju

- Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi
- Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność
- Cel 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami
- Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
- Cel 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
- Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom
- Cel 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony
- Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
- Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu
- Cel 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.¹⁹

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Świerczów wpisuje się w założenia zrównoważonego rozwoju. Przede wszystkim jest to program dedykowany obszarom zdegradowanym, na których stwierdzono koncentrację problemów. Ponadto w zakresie interwencji programu zawierają się cele zrównoważonego rozwoju, w szczególności związane z zapewnieniem wysokiej jakości życia i dobrobytu, edukacji, uczenia się przez całe życie, jakości środowiska. Program nawiązuje do ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych.

Kolejnym dokumentem o charakterze międzynarodowym jest **Agenda XXI – Globalny Program Działania na XXI wiek**, która powstała w wyniku dyskusji na gremiach ONZ, którą prowadzono nad podstawowymi wyzwaniami współczesnego świata. Najistotniejszą częścią dokumentu odnoszącą się do problematyki ochrony środowiska jest część II pt. „Ochrona i zarządzanie zasobami przyrody”, w której to części jest 14 rozdziałów dotyczących potrzeby badań

---

¹⁹ Źródło: „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”

środowiska, zapobieganiu zagrożeniom, zwalczaniu negatywnych zjawisk w środowisku, ochronie zasobów środowiska, bezpiecznym gospodarcom itd.

Najważniejsze założenia i cele Agendy 21 to m.in.:

- ochrona i wspomaganie zdrowia człowieka,
- zrównoważony rozwój osiedli ludzkich (powstrzymanie kryzysu ekologicznego miast),
- ochrona atmosfery (przeciwdziałanie efektowi cieplarnianemu, zanikaniu warstwy ozonowej, kwaśnym deszczom),
- bezpieczne wykorzystanie toksycznych substancji chemicznych,
- bezpieczne gospodarowanie odpadami stałymi i ściekowymi, niebezpiecznymi i radioaktywnymi,
- zrównoważone gospodarowanie gruntami rolnymi,
- powstrzymanie niszczenia lasów,
- ochrona i zagospodarowanie zasobów wód słodkich,
- zachowanie różnorodności biologicznej (krajowe oceny różnorodności biologicznej, opracowanie strategii ich zachowania),
- przeciwdziałanie pustynnieniu i suszy,
- edukacja ekologiczna²⁰.

Wśród ww. założeń, w Gminnym Programie Rewitalizacji przewidziano przedsięwzięcia z zakresu edukacji ekologicznej, wspomaganie zdrowia człowieka (m. in. poprzez sport), ochrony wód (kanalizacja), zachowanie bioróżnorodności (m. in. parki w Dąbrowie i Staroście, rozwój ekoturystyki).

UE zapewni wsparcie finansowe i pomoc techniczną dla ludzi, przedsiębiorstw i regionów najbardziej odczuwających skutki przejścia na gospodarkę ekologiczną. Służyć temu będzie mechanizm sprawiedliwej transformacji, w ramach którego najbardziej dotknięte regiony mają otrzymać 100 mld euro w latach 2021–2027.²¹

Nadrzędnym prawem w Polsce jest konstytucja i do jej zapisów odnoszone są wszystkie pozostałe dokumenty prawne. Przyjęta w 1997 r. **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej** stwierdza, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5) ustala także, że ochrona środowiska jest obowiązkiem m.in.

---

²⁰ Źródło: Agenda XXI – Globalny Program Działania na XXI wiek

²¹ Za: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl, dostęp 04.05.2020

władz publicznych, które poprzez swą politykę powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom (art. 74).²²

Gminny Program Rewitalizacji łączy komponenty rozwoju społecznego, gospodarczego oraz środowiskowego, ujmując poszczególne działania w dwa cele:

- Cel 1. Rozwój sprzyjający aktywności i integracji społecznej bazujący na lokalnym dziedzictwie przyrodniczym, kulturowym oraz kapitale społecznym,
- Cel 2. Rozwój infrastruktury sprzyjający poprawie jakości życia oraz ochronie środowiska.

16 lipca 2019 roku Rada Ministrów przyjęła "Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej" – PEP2030. PEP2030 staje się najważniejszym dokumentem strategicznym w tym obszarze.

PEP2030 jest strategią zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Rolą PEP2030 jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski oraz wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. W systemie dokumentów strategicznych doprecyzowuje i operacjonalizuje "Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)".

PEP2030 będzie stanowiła podstawę do inwestowania środków europejskich z perspektywy finansowej na lata 2021–2027. Strategia wspiera także realizację celów i zobowiązań Polski na szczeblu międzynarodowym, w tym na poziomie unijnym oraz ONZ, szczególnie w kontekście celów polityki klimatyczno-energetycznej UE do 2030 oraz celów zrównoważonego rozwoju ujętych w Agendzie 2030.

Cel główny PEP2030, tj. Rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców, został przeniesiony wprost z SOR.

Cele szczegółowe PEP 2030 stanowią odpowiedź na zdiagnozowane najważniejsze trendy w obszarze środowiska.

Tabela 6. Cele PEP 2030

Lp.	Trendy	Cele
1.	Przybierający na znaczeniu negatywny wpływ środowiska na zdrowie ludzi	Cel szczegółowy I. Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego
2.	Zwiększająca się konkurencja o zasoby	Cel szczegółowy II. Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska
3.	Rosnąca presja na ekosystemy	Cel szczegółowy III. Środowisko i klimat.

²² Źródło: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

		Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych
4.	Nasilające się skutki zmian klimatu	Cele horyzontalne: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa
5.	Wyczerpywanie się dotychczasowych źródeł finansowania ochrony środowiska	Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska

W PEP 2030 określono następujące kierunki interwencji:

- Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,
- Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT,
- Przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,
- Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

W Gminnym Programie Rewitalizacji poprzez przedsięwzięcia rewitalizacyjne nawiązuje się bezpośrednio do kierunków interwencji określonych w Polityce ekologicznej państwa 2030. Są to przede wszystkim kwestie związane z zarządzaniem zasobami dziedzictwa przyrodniczego

i kulturowego, w tym ochrony i poprawy stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu. Ponadto realizacja założeń programu przyczyni się do zrównoważonego gospodarowania wodami, wpłynie na likwidację źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza. Wpłynie na zwiększenie świadomości ekologicznej.

5.7. Wpływ realizacji założeń Programu na środowisko w tym działania kompensujące

Oddziaływania na etapie budowy/realizacji inwestycji, zadań

Wszystkie przedsięwzięcia inwestycyjne realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji związane są z większymi lub mniejszymi uciążliwościami wynikającymi z transportu i pracy sprzętu budowlanego tj.: przemieszczanie mas ziemnych, transport materiałów budowlanych, instalacji, obsługi, itp. Należy w związku z tym liczyć się z lokalnym zanieczyszczeniem powietrza atmosferycznego substancjami emitowanymi przez pojazdy (tlenki węgla i azotu, węglowodory) oraz hałasem z pracy maszyn. Powyższe emisje mogą być zredukowane przez odpowiednią organizację pracy, zraszanie materiałów i dróg przejazdowych oraz stosowanie tylko w pełni sprawnego sprzętu. Pewne zanieczyszczenie będzie stanowić emisja związków organicznych z procesów malowania, modernizacji nawierzchni dróg z użyciem mas asfaltowych. Ponieważ jest ona chwilowa i szybko rozprasza się w otoczeniu nie jest limitowana i nie stanowi znaczącego wpływu na środowisko.

W trakcie budowy powstawać będą odpady (głównie z grupy 17, np. resztki papy, opakowania po farbach i lakierach, gruz, materiały rozbiórkowe itp.). W ramach minimalizacji tego oddziaływania wszystkie odpady powinny być gromadzone selektywnie i przekazywane uprawnionym odbiorcom w pierwszej kolejności umożliwiającym ich ponowne wykorzystanie (np. przez odzysk).

Praca maszyn i środków transportu powodować będzie hałas. W celu minimalizacji tych oddziaływań należy zwrócić uwagę na stan techniczny sprzętu transportującego i budowlanego oraz jakość dróg dojazdowych.

Pewne niebezpieczeństwo zanieczyszczenia wód powierzchniowych i gleby będzie występowało przez możliwe wycieki ze sprzętu budowlanego. Dlatego do prac musi być dopuszczony tylko sprawny sprzęt, bez awarii a wykonawca powinien posiadać zabezpieczone środki zaradcze i neutralizujące ewentualne wycieki. Wszelkie tankowania i uzupełnianie olejów, płynów

w pojazdach i maszynach muszą być prowadzone z ostrożnością, w stałych miejscach wyznaczonych na placu budowy o spadku przeciwnym do najbliższych sptywów wód.

W przypadku, gdyby dochodziło do konieczności odwadniania terenów budowy będą powstawały ścieki z budowy oraz miejscowe obniżenia wód gruntowych. Będzie to działanie lokalne i odwracalne.

Szczególną uwagę należy zwracać na ochronę zwierząt żyjących w budynkach (ptaki np. jeżyki, wróble, jaskółki, sowy, oraz drobne ssaki np. nietoperze) w trakcie prac termomodernizacyjnych. Za każdym razem wykonywanie prac musi być planowane z zachowaniem wszystkich przepisów prawa, przede wszystkim z ustawą o ochronie przyrody i rozporządzeniem w sprawie ochronie gatunkowej zwierząt (w przypadku konieczności niszczenia siedlisk czy płoszenia z miejsc rozrodu gatunków prawnie chronionych należy wystąpić do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w celu uzyskania odpowiedniego odstępstwa w tym zakresie). Wszystkie budynki użyteczności publicznej przed wykonaniem termomodernizacji muszą być ocenione przez eksperta pod względem występowania i postępowania z gatunkami chronionymi (głównie jerzyki, wróble i nietoperze). Ekspertyza musi być uwzględniona w planowaniu przebiegu prac termomodernizacyjnych (np. zabezpieczenia otworów wlotowych siatką przed okresem lęgowym ptaków czy rozrodczym nietoperzy) oraz wynikających z niej założeń powykonawczych (np. zawieszenia budek lęgowych).

W temacie właściwie wszystkich rodzajów prac budowlanych – w trakcie działań inwestycyjnych należy wspomnieć o ochronie płazów.

Ogólne zasady czynnej ochrony płazów to:

- konieczna jest ciągła kontrola pasa budowy oraz placów budowy pod kątem występowania płazów (np. wykopy, doły, składowiska materiałów),
- zabezpieczenia wlotów do urządzeń odwodnieniowych należy wykonać natychmiast po ich montażu,
- kontrola stanu ogrodzeń (w tym tymczasowych),
- nie należy dopuścić do zarastania sąsiedztwa ogrodzeń tymczasowych prowadząc wykaszanie roślinności,
- zabezpieczenia wykopów należy podjąć natychmiast po ich wykonaniu.²³

---

²³ Za: „Poradnik ochrony płazów. Ochrona dziko żyjących zwierząt w projektowaniu inwestycji drogowych. Problemy i dobre praktyki” Rafał T. Kurek, Mariusz Rybacki, Marek Sołtysiak, Bystra 2011).

Zadania inwestycyjne prowadzone zgodnie z wytycznymi prawa oraz określonymi dla nich działaniami w maksymalny sposób ograniczą swoje oddziaływanie na środowisko, tym samym nie prognozuje się znaczącego ich oddziaływania. W przypadku, jeżeli zadanie będzie stanowiło przedsięwzięcie wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839), wówczas będzie miała dla niego zastosowanie procedura oceny oddziaływania na środowisko. O możliwości realizacji inwestycji przesądzą w ostateczności wyniki dokonanej oceny oraz ustalone na jej podstawie warunki realizacji, zapisane i skonkretyzowane w decyzji środowiskowej, która wydawana jest po uprzednim uzgodnieniu z właściwymi organami.

Z analizy przedsięwzięć ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z 10 września 2019 roku (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839; ze zm.) w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wynika, że ich realizacja może potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko poprzez:

Inwestycje drogowe:

- 14. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Dąbrowy,
- 15. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Starościna poprzez remont ul. Podlaskiej.

Inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową:

- 17. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowa,
- 18. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Starościna.

Przedsięwzięcia te mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, gdy skala realizacji tych przedsięwzięć przekroczy wartości graniczne, określone w w/w Rozporządzeniu – dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Jednak ze względu na ogólny charakter opisu tych przedsięwzięć trudno przewidzieć, jakie będzie ich ostateczne oddziaływanie na środowisko. Przede wszystkim nie definiuje się w Programie konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych lub organizacyjnych, tzn. nie wskazuje ich charakteru, szczegółowej lokalizacji, a także sposobu realizacji. Struktura dokumentu opiera się ogólnych założeniach realizacyjnych.

Tabela 7. Wpływ realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji na komponenty środowiska

Komponent środowiska	Możliwy charakter oddziaływań i działania kompensujące
<p>Powietrze atmosferyczne</p>	<p>Realizacja Programu nie wpłynie trwale na pogorszenie jakości powietrza atmosferycznego. W wyniku realizacji założeń dokumentu zakłada się wystąpienie oddziaływań na powietrze atmosferyczne, negatywnych, krótkotrwałych lub stałych, bezpośrednich, pośrednich (np. funkcjonowanie dróg) oraz oddziaływań pozytywnych. Realizacja wybranych inwestycji może powodować negatywny wpływ na standardy powietrza w ujęciu lokalnym (wpływ chwilowy i lokalny). Dotyczy to przede wszystkim zadań o charakterze inwestycyjnym, których realizacja może powodować emisję gazów i pyłów do atmosfery.</p> <p>Nie przewiduje się zauważalnego pogorszenia parametrów jakości powietrza w wyniku realizacji tych działań. Należy przestrzegać zasad BHP oraz minimalizować ryzyko zanieczyszczeń powietrza, m. in. poprzez zabezpieczanie placów budowy, np. poprzez przykrycie materiałów, polewanie dróg dojazdowych wodą w celu zapobiegania pyleniu, utrzymywania w dobrym stanie maszyn i urządzeń (emisja spalin). Istotne przy realizacji inwestycji stosowanie rozwiązań, które wpłyną będą pozytywnie na powietrze atmosferyczne, w tym przede wszystkim kreowanie rozwiązań sprzyjających rozwojowi mobilności opartej na transporcie zbiorowym, rowerowym.</p> <p>Pozytywnie wpływ na stan powietrza związany będzie z wymianą nieefektywnych źródeł ogrzewania, likwidacją tzw. „kopciuchów”, wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii, poprawą efektywności energetycznej budynków.</p>
<p>Wody powierzchniowe i podziemne</p>	<p>Nie przewiduje się, aby przedsięwzięcia ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji miały zauważalny negatywny wpływ na wody powierzchniowe i podziemne.</p> <p>Wpływ na środowisko związany będzie z prowadzeniem z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycji liniowych (kanalizacja), wymagających użycia ciężkich maszyn i sprzętu, przeobrażenia powierzchni ziemi, zorganizowania terenu budowy oraz dojazdu do niego. W ten sposób generuje się również negatywne oddziaływania na środowisko wodne, poprzez spływ powierzchniowy wód opadowych z terenu prowadzonej inwestycji, naruszenie układu wodnego środowiska glebowego, dostawanie się do wód powierzchniowych i gruntowych szkodliwych substancji, np. ropopochodnych, farb, lakierów, etc. Działania takie mogą powodować dostarczanie zanieczyszczeń, w pierwszej kolejności do wód powierzchniowych, a następnie w wyniku przenika do głębszych warstw ziemi – wód podziemnych. Dotyczy to m. in. materiałów eksploatacyjnych maszyn i urządzeń, środków z placu budowy, jak też spływu powierzchniowego z terenu budowy.</p>

Komponent środowiska	Możliwy charakter oddziaływań i działania kompensujące
	<p>Pozytywne oddziaływania na wody powierzchniowe i podziemne związane będzie z działaniami z zakresu edukacji ekologicznej oraz poprzez bezpośrednie działania infrastrukturalne (budowa kanalizacji).</p> <p>Mając na uwadze przewidywaną skalę oraz zakres inwestycji, które mogą wpłynąć na stan wód, nie prognozuje się wystąpienia sytuacji, w której realizacja ustaleń Gminnego Programu Rewitalizacji może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry”.</p> <p>Mając na uwadze charakterystykę działań przewidzianych do realizacji zaleca się zwracanie szczególnej uwagi i zachowanie ostrożności podczas prowadzenia inwestycji. Należy odpowiednio zabezpieczyć teren budowy, unikać przedostawania się do środowiska glebowego płynów eksploatacyjnych, paliw i innych szkodliwych substancji. Należy zabezpieczyć teren przed możliwością niekontrolowanego spływu powierzchniowego i erozji powierzchni ziemi.</p>
Gleby i zasoby naturalne	<p>W wyniku realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji zakłada się wystąpienie oddziaływań na powierzchnię ziemi negatywnych, krótkotrwałych lub stałych, bezpośrednich, pośrednich w wyniku zajęcia powierzchni ziemi. Oddziaływanie ograniczone będzie częściowo do czasu trwania inwestycji. Jednocześnie przy założeniu powstania nowych obiektów, takich jak obiekt mieszkalny, oddziaływanie będzie stałe, nieodwracalne.</p> <p>Do zanieczyszczenia gleb wokół inwestycji może dochodzić w trakcie prac budowlanych, niewłaściwej ich eksploatacji czy mechanicznego uszkodzenia. Dla minimalizacji powyższych oddziaływań wszystkie inwestycje będą realizowane z materiałów o odpowiednich kwalifikacjach i przedłużonej żywotności. Sprzęt transportowy i budowlany musi być sprawny technicznie i podlegać codziennym kontrolom.</p> <p>Przy niewłaściwym transporcie odpadów (brak siatek zabezpieczających, pojemników do transportu), może dochodzić do zanieczyszczenia terenów przy trasach transportowych. Dlatego powinny być podjęte działania zmierzające do unikania takich sytuacji.</p> <p>Mając na uwadze, że wpływ na środowisko wynikać może z realizacji procesów inwestycyjnych związanych z budową nowej infrastruktury (kanalizacja, obiekt mieszkalny) lub modernizacją istniejącej, wśród rozwiązań mające na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko wskazać przede wszystkim na właściwą lokalizację działań np. na obszarach pozbawionych szczególnych walorów przyrodniczych, unikanie lokalizacji wymagających znacznych zmian ukształtowania terenu oraz wywołujących konflikty przestrzenne, w tym degradację krajobrazu lub utratę produktywności gleb wyższych klas bonitacyjnych. Istotne jest również odpowiednie zorganizowanie procesu inwestycyjnego, w tym również odpowiedniego zagospodarowania powstałych odpadów.</p>

Komponent środowiska	Możliwy charakter oddziaływań i działania kompensujące
Klimat akustyczny	<p>W wyniku realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji zakłada się wystąpienie oddziaływań na klimat akustyczny, negatywnych, krótkotrwałych oraz oddziaływań pozytywnych.</p> <p>Wpływ na środowisko związany będzie z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycji wymagających użycia ciężkich maszyn i sprzętu, np. inwestycje drogowe. Hałas może być generowany w trakcie prac budowlanych oraz podczas użytkowania obiektów przez maszyny i urządzenia. W wyniku realizacji założeń Programu nastąpi poprawa klimatu akustycznego, co wynikać będzie z poprawy stanu technicznego dróg.</p> <p>Wpływ na chwilowe pogorszenie się warunków akustycznych może mieć realizacja większości przedsięwzięć inwestycyjnych, w których wykorzystywany jest ciężki i specjalistyczny sprzęt generujący hałas.</p>
Przyroda	<p>W wyniku realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji zakłada się, iż nie wystąpią oddziaływania na obszary chronione, pomimo tego, iż wybrane inwestycje mogą być realizowane na obszarach chronionych.</p> <p>Zakłada się, iż możliwe będzie wystąpienie oddziaływań na bioróżnorodność, w tym na rośliny, grzyby zwierzęta. Oddziaływania te ograniczone będą do czasu trwania inwestycji. Wpływ na zasoby przyrody żywej zależy od charakteru, wielkości/skali danego przedsięwzięcia oraz jego lokalizacji względem zasobów przyrody.</p> <p>Mając na uwadze, że w Programie założono inwestycje drogowe i kanalizacyjne, należy zwrócić uwagę, że drzewa oraz krzewy wymagają szczególnej uwagi podczas wszystkich etapów procesu inwestycyjnego. Najgroźniejszymi dla życia drzew są wszystkie te czynniki, które negatywnie wpływają na rozwój ich korzeni. Nie wolno dopuścić, aby wokół drzew sąsiadujących z planowaną inwestycją doszło do zmiany poziomu gruntu ani zagęszczenia gleby, wskutek składowania materiałów budowlanych pod drzewami. Należy również pamiętać, aby zabezpieczyć drzewa przed zmianą właściwości chemicznych gleby przez zanieczyszczenie wodą używaną na budowie np. z wapnem i cementem. Podczas prac inwestycyjnych sąsiadujących z drzewami należy pamiętać o zastosowaniu rozwiązań zapewniających ochronę drzew i gleby tj. zastosowanie ogrodzenia tymczasowego strefy ochrony drzew (SOD) – wyznaczonej przez inspektora nadzoru dendrologicznego, zastosowanie murków oporowych na granicy SOD w celu zachowania oryginalnego poziomu gruntu, zabezpieczenie konarów i pni (nie należy wycinać całych konarów, ogławiać ani podkrzesywać koron drzew). W przypadku konieczności pozostawienia otwartej ściany wykopu w SOD, na czas robót budowlanych, konieczne jest zamontowanie ekranu korzeniowego w celu ochrony przed przesuszeniem i przemarzeniem korzeni żywicielskich. Należy pamiętać, że ochrona systemu korzeniowego jest konieczna dla przyszłego stanu zdrowia, wzrostu i bezpieczeństwa drzew. (Suchocka M., 2016, Organizacja prac budowlanych na terenach zadrzewionych, Warszawa).</p>

Komponent środowiska	Możliwy charakter oddziaływań i działania kompensujące
	<p>Pozytywny wpływ na przyrodę, w tym bioróżnorodność związany będzie z rewaloryzacją zasobów przyrodniczych parku w Dąbrowie oraz inwentaryzacją przyrodniczą. Pozwoli ona lepiej chronić występujące tu gatunki roślin, zwierząt i grzybów. Prowadzone będą działania edukacji przyrodniczej. Program zakłada rozwój ekoturystyki, która przyczyni się do ochrony zasobów przyrody.</p>
Odpady	<p>Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji nie wpłynie na kwestię dotyczące funkcjonowania systemu gospodarki odpadami. Realizacja części przedsięwzięć może powodować powstawanie odpadów, niemniej mając na uwadze zasady BHP, zakłada się, że nie wpłynie to negatywnie na środowisko.</p> <p>Zakłada się, iż na obszarze rewitalizacji realizowane będą działania z zakresu usuwania odpadów azbestowych.</p>
Klimat	<p>Ze względu na brak dużych inwestycji realizacja założeń Gminnego Programu Rewitalizacji nie będzie miała znaczącego wpływu na zmienność warunków klimatycznych.</p> <p>Realizowane w ramach Programu inwestycje mogą przyczyniać się do emisji CO₂, jednak skala tej emisji nie powinna być istotna. Oddziaływanie pozytywne związane będzie z dążeniem do rozwoju niskoemisyjnych rozwiązań w sferze publicznej.</p> <p>Realizowane przedsięwzięcia w ramach Programu powinny uwzględniać założenia dokumentu „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA2020). W odniesieniu do przystosowania się do zmian klimatu, zakłada się przeprowadzenie inwentaryzacji zasobów przyrodniczych parków w Dąbrowie i Staroście. Pozwoli to lepiej dostosować działania ochronne i zabiegi pielęgnacyjne, uwzględniając zmieniające się warunki klimatyczne i środowiskowe.</p>
Krajobraz	<p>Negatywny wpływ na krajobraz może dotyczyć przede wszystkim obiektów liniowych i nowej zabudowy. Przy obiektach drogowych ważne jest zachowanie i tworzenie nasadzeń roślinności wysokiej przydrożnej, które tworzą walory krajobrazowe tych obiektów. Mając na uwadze to, nie przewiduje się wpływu realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji na krajobraz. Zakłada się bowiem remonty istniejącego układu drogowego, budowę kanalizacji (elementy infrastruktury w większości nie będą widoczne w krajobrazie), nowego budynku komunalnego.</p> <p>Krajobraz pełni ważną rolę w publicznych w publicznych zainteresowaniach dziedzinami kultury i ekologii i sprawami społecznymi – wpływa bezpośrednio na jakość życia. Stanowi zasób sprzyjający działalności gospodarczej, może przyczyniać się do tworzenia zatrudnienia. Jakość krajobrazu wpływa zasadniczo na dobrobyt ludzi i tożsamość.</p> <p>Ochrona krajobrazu oznacza prowadzenie działań na rzecz zachowania i utrzymywania ważnych lub charakterystycznych cech krajobrazu tak, aby ukierunkować i harmonizować zmiany, które wynikają z procesów</p>

Komponent środowiska	Możliwy charakter oddziaływań i działania kompensujące
	społecznych, gospodarczych i środowiskowych. W powyższym aspekcie realizacja działań rozwojowych powinna uwzględniać jakość i potencjał krajobrazu.
Promieniowanie elektromagnetyczne	W wyniku realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań związanych z promieniowaniem elektromagnetycznym.
Zasoby naturalne	W wyniku realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji nie prognozuje się oddziaływań na zasoby naturalne. Przewidziana jest realizacja działań inwestycyjnych, np. modernizacji i przebudowy dróg. Te działania spowodują zużycie zasobów naturalnych, takich jak kruszywa drogowe, paliwo do pojazdów. Niemniej jednak skala inwestycji nie spowoduje znaczącego wpływu na stan tych zasobów.
Zabytki	Na zabytki i dobra materialne najniekorzystniej oddziałują zanieczyszczenie powietrza, szczególnie mieszanki tlenków siarki, azotu i węgla. Powodują one zakwaszenie wód opadowych i roztopowych, co przyczynia się do szybszej korozji i niszczenia dóbr kulturalnych oraz materialnych. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji nie spowoduje negatywnego wpływu na zabytki.
Dobra materialne	Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji nie będzie miała wpływu na zasoby dóbr materialnych. Inwestycje realizowane związane będą z już istniejącym układem funkcjonalnym. Nie zakłada się zajmowania terenów, przestrzeni, które powodować będą ubytki lub straty w dobrach materialnych. Także skutki prowadzonych działań inwestycyjnych nie spowodują szkód w dobrach materialnych.
Ludzie	Realizacja założeń Gminnego Programu Rewitalizacji co do zasady pozytywnie wpłynie na mieszkańców obszaru rewitalizacji. Poprawi się przede wszystkim jakość przestrzeni publicznych oraz infrastruktury społecznej. Zakłada się ponadto realizację działań na rzecz ochrony środowiska. Negatywny wpływ na ludzi związany będzie z procesami inwestycyjnymi, powodujący chwilowe negatywne oddziaływania.

5.8. Podsumowanie oddziaływania na środowisko

5.8.1. Prawdopodobieństwo występowania, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność

Należy stwierdzić, że realizacja przedsięwzięć ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Świerczów z dużym prawdopodobieństwem spowoduje oddziaływania na środowisko (zarówno pozytywne jak też negatywne). Bilans tych oddziaływań jest przechylony na korzyść oddziaływań pozytywnych.

Dużego prawdopodobieństwa wystąpienia negatywnych oddziaływań należy oczekiwać przede wszystkim w odniesieniu do powietrza atmosferycznego, powierzchni ziemi, wód powierzchniowych oraz hałasu, w odniesieniu do oddziaływania na bioróżnorodność, oddziaływania na powierzchnię ziemi, możliwość wystąpienia odpadów. Nie przewiduje się negatywnego wpływu na krajobraz, klimat, pole elektromagnetyczne, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne, ludzi.

Prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań wynika z faktu, że powiązane jest ono w dużym stopniu z procesami inwestycyjnymi, w tym dot. inwestycji liniowych (drogi, kanalizacja). W przypadku realizacji inwestycji niemal pewne jest, że wystąpią chwilowe negatywne oddziaływania na środowisko, niepewna jest natomiast skala tych oddziaływań.

Należy dodać, iż nie prognozuje się wystąpienia znaczących negatywnych oddziaływań w stosunku do obszarów chronionych. Realizacja dokumentu nie naruszy zakazów ustanowionych dla obszarów chronionych.

Większość oddziaływań na środowisko, które prognozuje się w związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji, będzie miało charakter czasowy, ograniczony do trwania inwestycji. Z reguły procesy inwestycyjne trwają do 2-3 lat. Po zakończeniu inwestycji oddziaływania znikną, czyli takie oddziaływanie będzie miało charakter jednorazowy. Nie przewiduje się realizacji działań, które trwale zmienią funkcjonalność obszaru rewitalizacji.

Zasięg oddziaływań na środowisko będzie miał lokalny charakter. Związany będzie z realizowanymi inwestycjami. Prowadzone prace budowlane powodować będą chwilowe lub stałe zajęcie powierzchni ziemi, w tym degradację środowiska glebowego. Skutki prowadzonych prac mogą być odczuwane w najbliższym sąsiedztwie poprzez emisję pyłów i zanieczyszczeń gazowych oraz hałas. Do środowiska wodnego dostawać się mogą zanieczyszczenia wskutek spływu powierzchniowego. W ten sposób zanieczyszczenia mogą migrować także na inne

obszary. Powstałe uciążliwe dla środowiska obiekty generować mogą negatywne oddziaływania głównie w najbliższym sąsiedztwie.

Większość skutków negatywnych oddziaływań charakteryzować się będzie pełną lub częściową odwracalnością. Po zakończeniu inwestycji oddziaływania znikną, więc zniknie większość negatywnych skutków. Związane to będzie także z procesami samooczyszczania, w tym powietrza atmosferycznego, środowiska glebowego i wodnego.

5.8.2. Prawdopodobieństwo występowania oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych

Ryzyko skumulowanych oddziaływań na środowisko związane może być z prowadzonymi procesami inwestycyjnymi. Potencjalnie największe ryzyko oddziaływań skumulowanych należy postrzegać w realizacji osobnych przedsięwzięć infrastrukturalnych/inwestycyjnych w tym samym czasie i/lub miejscu, co może spowodować przekroczenie norm środowiskowych, w tym czasie i miejscu. Przykładem takich przedsięwzięć może być prowadzenie prac inwestycyjnych.

Ze względu na prognozowany lokalny charakter oddziaływań, koncentrację działań w przestrzeni zurbanizowanej nie przewiduje oddziaływań transgranicznych na środowisko, także ze względu na znaczne oddalenie od granic kraju.

5.8.3. Prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska

W Gminnym Programie Rewitalizacji zdiagnozowano prawdopodobieństwa występowania ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska, określonych jako małe w odniesieniu do oddziaływania na powierzchnię ziemi, na wody powierzchniowe i podziemne, powietrze, bioróżnorodność oraz w przypadku hałasu. Oddziaływania te związane są z prowadzeniem inwestycji, w szczególności inwestycji wymagających użycia ciężkich maszyn i sprzętu, np. w przypadku inwestycji drogowych, budowy kanalizacji. Prace takie stwarzają bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia ludzi, w szczególności biorąc pod uwagę kwestie bezpieczeństwa i higieny pracy. Inwestycje wymagające użycia ciężkiego sprzętu generują hałas, emitują spaliny i pyły. Prace budowlane wywierają negatywny wpływ na środowisko glebowe, docelowo także środowisko wodne.

5.8.4. Ramy dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać oraz ocena dot. znaczącego oddziaływania na środowisko

Aby dokonać ostatecznej odpowiedzi na pytanie: „czy projektowany dokument wyznacza ramy dla późniejszych realizacji mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz czy realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływania na środowisko?”, dokonano analizy zapisów zadań, w odniesieniu do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839).

W Gminnym Programie Rewitalizacji zdiagnozowano działania, które można w pewnych okolicznościach zakwalifikować do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Te okoliczności to przede wszystkim skala inwestycji. Dotyczy to następujących działań:

Inwestycje drogowe:

- 14. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Dąbrowy,
- 15. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Starościna poprzez remont ul. Podlaskiej.

Inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową:

- 17. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowa,
- 18. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Starościna.

Analizując ww. działania w odniesieniu do skali i lokalizacji należy zwrócić uwagę, że nie naruszają one lokalnego układu przyrodniczego, nie wpłyną negatywnie na cele ochrony przyrody ustanowione dla obszarów chronionych.

Mając na uwadze powyższe należy stwierdzić, iż projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów wyznacza ramy dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Nie przewiduje się przy tym negatywnego oddziaływania na obszary chronione, w tym obszary Natura 2000.

6. Informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko

Ze względu na prognozowany lokalny charakter oddziaływań, znaczne oddalenie od granic kraju, nie przewiduje się oddziaływań transgranicznych.

7. Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

Ze względu na dość ogólny charakter opisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji przedsięwzięć trudno wskazać jakie będzie ich ostatecznie oddziaływanie na środowisko. Wybrane przedsięwzięcia i ujęte w ich ramach inwestycje mogą wymagać osobnej ekspertyzy oddziaływania na środowisko, prowadzonej już w ramach procesu inwestycyjnego. Poszczególne zadania powinny uwzględniać aspekty środowiskowe, w szczególności zasady kompensacji przyrodniczej, czyli uwzględniać podjęcie działań prowadzących do przywrócenia równowagi przyrodniczej. Inwestycje powinny kierować się zasadami wyboru najlepszych dostępnych technik, czyli wyboru najbardziej efektywnych i zaawansowanych poziomów rozwoju technologii i metod prowadzenia danej działalności. Aspekt środowiskowy poszczególnych działań powinien uwzględniać zasady ochrony środowiska polegające na racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom oraz przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego.

Mając na uwadze to, że wpływ na środowisko wynikać może z realizacji procesów inwestycyjnych związanych z budową nowej infrastruktury lub modernizacją istniejącej, wśród rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczenie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko wskazać można na:

- Właściwą lokalizację działań np. na obszarach pozbawionych szczególnych walorów przyrodniczych, unikanie lokalizacji wymagających znacznych zmian ukształtowania terenu oraz wywołujących konflikty przestrzenne, w tym degradację krajobrazu lub utratę produktywności gleb wyższych klas bonitacyjnych, zachowanie śródpolnych ekosystemów jako lokalnych centrów różnorodności biologicznej.
- Właściwą lokalizację i konstrukcję infrastruktury komunikacyjnej/dojazdowej (przy uwzględnieniu aspektów środowiskowych).
- Stosowanie innych metod ograniczania negatywnych wpływów powstałej infrastruktury na różnorodność biologiczną (tworzenie stanowisk i siedlisk zastępczych, ogrodzenia ochronne, nasadzenia zieleni, ograniczenia prędkości, odstraszenie zwierząt).
- W przypadku prac modernizacyjnych i remontowych przeprowadzenie inwentaryzacji pod kątem występowania chronionych gatunków zwierząt, roślin i grzybów.

- Dostosowanie terminów prowadzenia prac budowlanych do terminów migracji, rozrodu i wychowu młodych poszczególnych grup zwierząt.
- Stosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych.
- Odpowiednią organizację zaplecza budowy na etapie realizacji inwestycji, w celu zapobiegania przedostawaniu się zanieczyszczeń do środowiska gruntowo-wodnego.
- W stosunku do działań związanych z ochroną wód i atmosfery stosowanie nowoczesnych rozwiązań, najlepszych dostępnych technik, które ograniczać będą negatywne oddziaływania działalności gospodarczej.
- Rozpoznanie archeologiczne obszaru inwestycji.
- Dostosowanie intensywności i sposobów wykorzystania obiektów do charakteru obiektu i jego przepustowości.

8. Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem, który wskazuje optymalną ścieżkę działań mającą na celu wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, które prowadzone są w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Jest dokumentem o dużym stopniu ogólności, tj. nie wskazuje szczegółowych rozwiązań, dlatego też nie jest możliwe precyzyjne wskazanie rozwiązań alternatywnych.

Podsumowując, należy stwierdzić, że propozycje przedsięwzięć ujęte w dokumencie wydają się być optymalnymi rozwiązaniami na moment ich opracowania. Rozwiązania alternatywne można rozważyć w przypadku uszczegóławiania realizacji poszczególnych przedsięwzięć, np. co do sposobu prowadzenia prac budowlanych, lokalizacji zadania, wyboru technologii.

9. Streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym

Celem prognozy jest ustalenie, czy zapisy projektowanego Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów nie naruszają zasad prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego. Prognoza ma również ułatwić identyfikację możliwych do określenia skutków środowiskowych spowodowanych realizacją w przyszłości postanowień ocenianego dokumentu oraz określić, czy istnieje prawdopodobieństwo powstawania w przyszłości konfliktów i zagrożeń w środowisku.

Za obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Świerczów uznano obszary zurbanizowane miejscowości Staroścín oraz Dąbrowa. Wg danych Urzędu Gminy Świerczów z 2022 r. obszar ten zamieszkały był przez 863 osoby (26,83% ludności gminy) i miał powierzchnię 200,33 ha (1,82% powierzchni gminy). Jest to obszar, w którym koncentrują się problemy społeczne, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Świerczów jest dokumentem, który jest tworzony z myślą o realizacji przedsięwzięć, które pozwolą wyprowadzić obszar zdegradowany ze stanu kryzysowego. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wspierana będzie przez środki europejskie z perspektywy finansowej 2021-2027.

W części postulatywnej Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów wskazano wizję, cele oraz kierunki rewitalizacyjne i przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które stanowią odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby rewitalizacyjne. Te z kolei odnoszą się do problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji.

Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów spójne są ze Strategią Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030. Cele Gminnego Programu Rewitalizacji skupiają się na sferze społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz środowiskowej.

Oceniając wpływ projektowanego dokumentu na środowisko istotne było przedstawienie stanu środowiska na obszarze rewitalizacji. Informacja ta stanowi punkt odniesienia. Ocenic należy bowiem, czy stan ten ulegnie zmianie wskutek realizacji założeń dokumentu. Oceniając stan środowiska na obszarze rewitalizacji należy zwrócić uwagę na zły stan wód powierzchniowych, zły stan powietrza atmosferycznego, zagrożenia dla bioróżnorodności.

Kluczowe potrzeby rewitalizacyjne w wymiarze środowiskowym związane są z zachowaniem bioróżnorodności lokalnego ekosystemu parków. Ponadto zakłada się rozwój infrastruktury

komunalnej związanej z ochroną środowiska. Mowa tu m. in. o systemie kanalizacji w Dąbrowie i Staroście. Ważnym zagadnieniem związanych z kontekstem środowiskowym będzie wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Świerczów przewidziano do realizacji przedsięwzięcia, które skutkować będą poprawą jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczanie niskiej emisji, poprawę klimatu akustycznego, głównie poprzez modernizację dróg oraz likwidację zagrożeń dla ludzi i środowiska związanego z odpadami azbestowymi. Kluczowe przy tym będzie zachowanie bioróżnorodności przestrzeni parkowych oraz poprawa stanu wód powierzchniowych obejmujących swoim zasięgiem obszar rewitalizacji, w związku z realizacją inwestycji kanalizacyjnych.

Przedsięwzięcia ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji charakteryzować się będą różnym rodzajem oddziaływań oraz różną skalą oddziaływań. W Programie znajdują się działania, które mogą potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Są to przedsięwzięcia dotyczące infrastruktury komunikacyjnej, tj. modernizacji dróg w obrębie miejscowości Dąbrowa i Staroście oraz związane z są budową kanalizacji w tych miejscowościach.

W odniesieniu do infrastruktury drogowej, w perspektywie 2030 r. zakłada się modernizację dróg na obszarze rewitalizacji o łącznej długości 3,2 km. Inwestycje realizowane będą w obrębie granic administracyjnych miejscowości Dąbrowa i Staroście. Oddziaływanie negatywne inwestycji drogowych związane jest przede wszystkim z zajęciem i przeobrażeniem powierzchni ziemi, generowaniem spali i hałasu oraz możliwym negatywnym wpływem na wody powierzchniowe.

W Gminnym Programie Rewitalizacji przewiduje się inwestycje związane z infrastrukturą kanalizacyjną. Zakłada się budowę kanalizacji zarówno w Dąbrowie i Staroście. Takie inwestycje co do zasady charakteryzują się znaczną skalą i tym samym negatywnym wpływem na środowisko.

Docelowo budowa kanalizacji przyczyniać się będzie do poprawy stanu wód powierzchniowych i wносить będzie wkład w osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych.

W Gminnym Programie Rewitalizacji przewidziano inwestycje modernizacyjne istniejącej infrastruktury społecznej. Dotyczą one Szkoły Podstawowej w Dąbrowie, świetlic wiejskich oraz boiska sportowego w Staroście. Te inwestycje mogą mieć chwilowy negatywny wpływ na środowisko. Nie można ich jednak zaliczyć do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

Kluczowymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi z perspektywy korzyści dla środowiska są Rewaloryzacja i zagospodarowanie parku w Dąbrowie oraz Inwentaryzacja przyrodnicza parków na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów wraz edukacją ekologiczną. Pozwolą one zachować i wzmocnić walory przyrodnicze najbardziej wartościowych pod tym względem zasobów i przestrzeni na obszarze rewitalizacji.

Wpływ na środowisko związany będzie z budową nowych mieszkań komunalnych. Nie można zaliczyć tej inwestycji do przedsięwzięcia mogącego potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Planuje się budowę obiektu o łącznej powierzchni mieszkaniowej około 300 m². Będzie to zatem nieduży obiekt.

W Gminnym Programie Rewitalizacji zauważono, iż lokalnym potencjałem, na którym można oprzeć rozwój jest dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Dąbrowa i Staroścín to miejscowości położone przy granicy Stobrawskiego Parku Krajobrazowy oraz w sąsiedztwie Obszaru Chronionego Krajobrazu (OChK) „Lasy Stobrawsko – Turawskie”. Walory przyrodnicze i zasoby dziedzictwa kulturowego predysponują do rozwoju funkcji turystycznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej. Założono realizację przedsięwzięcia związanego z rozwojem małej infrastruktury wspierającej ekoturystykę w gminie Świerczów. Realizacja tej inwestycji przyczyni się do lepszego poznania przyrody, zwiększania świadomości społecznej nt. zasad i potrzeb ochrony przyrody.

W Gminnym Programie Rewitalizacji przewidziano realizację takich przedsięwzięć jak Realizacja programu „czyste powietrze” na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów oraz Realizacja programu usuwania odpadów azbestowych na obszarze rewitalizacji w gminie Świerczów. Wpływać będą one na poprawę stanu środowiska.

Wszystkie przedsięwzięcia inwestycyjne realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji związane są z większymi lub mniejszymi uciążliwościami dla środowiska. Konieczne jest stosowanie działań minimalizujących i kompensujących wpływ na środowisko.

Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji wpisują się w treść polityk szczebla międzynarodowego krajowego i regionalnego, które odnoszą się do ochrony środowiska, przyrody, krajobrazu.

Podsumowując, należy stwierdzić, że realizacja przedsięwzięć ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Świerczów z dużym prawdopodobieństwem spowoduje oddziaływania na środowisko (zarówno pozytywne jak też negatywne). Bilans tych oddziaływań jest przechylony na korzyść oddziaływań pozytywnych.

Większość oddziaływań na środowisko, które prognozuje się w związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji, będzie miało charakter czasowy, ograniczony do trwania inwestycji. Z reguły procesy inwestycyjne trwają do 2-3 lat. Po zakończeniu inwestycji oddziaływania znikną, czyli takie oddziaływanie będzie miało charakter jednorazowy. Nie przewiduje się realizacji działań, które trwale zmieniają funkcjonalność obszaru rewitalizacji.

W Gminnym Programie Rewitalizacji zdiagnozowano prawdopodobieństwa występowania ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska, określonych jako małe w odniesieniu do oddziaływania na powierzchnię ziemi, na wody powierzchniowe i podziemne, powietrze, bioróżnorodność oraz w przypadku hałasu. Ryzyko skumulowanych oddziaływań na środowisko związane może być z prowadzonymi procesami inwestycyjnymi.

W Gminnym Programie Rewitalizacji zdiagnozowano działania, które można w pewnych okolicznościach zakwalifikować do przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Te okoliczności to przede wszystkim skala inwestycji. Dotyczy to następujących działań:

Inwestycje drogowe:

- 14. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Dąbrowy,
- 15. Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Starościna poprzez remont ul. Podlaskiej.

Inwestycje związane z gospodarką wodno-ściekową:

- 17. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dąbrowa,
- 18. Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Starościna.

Należy stwierdzić, iż projekt Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów wyznacza ramy dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Nie przewiduje się przy tym negatywnego oddziaływania na obszary chronione, w tym obszary Natura 2000.

Ze względu na prognozowany lokalny charakter oddziaływań, znaczne oddalenie od granic kraju, nie przewiduje się oddziaływań transgranicznych.

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem, który wskazuje optymalną ścieżkę działań mającą na celu wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych. Należy stwierdzić, że propozycje przedsięwzięć ujęte w dokumencie wydają się być optymalnymi rozwiązaniami na moment ich opracowania. Rozwiązania alternatywne można rozważyć w

przypadku uszczegóławiania realizacji poszczególnych przedsięwzięć, np. co do sposobu prowadzenia prac budowlanych, lokalizacji zadania, wyboru technologii.

Proponuje się, aby monitoring skutków realizacji postanowień Programu na środowisko polegał na analizie i ocenie stanu poszczególnych komponentów środowiska w oparciu o wyniki pomiarów uzyskanych w ramach państwowego monitoringu środowiska oraz w przypadku przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko w ramach indywidualnych zamówień.

10. Literatura i materiały źródłowe

Agenda XXI – Globalny Program Działania na XXI wiek

Centralny rejestru form ochrony przyrody

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce, Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2017 Rok

<https://crfop.gdos.gov.pl/>

<https://czystepowietrze.gov.pl/>

<http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe>

<https://mapy.geoportal.gov.pl>

<https://wody.isok.gov.pl/>

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej, Warszawa, 2019 rok

Program ochrony powietrza (POP) dla wszystkich stref województwa opolskiego

Program Ochrony Środowiska Gminy Świerczów na lata 2020 – 2023

Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r. pod nazwą „Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”

Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry”, przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2023 r. poz. 335).

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego „Opolskie 2030”

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Świerczów

Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2020 poz. 55)

Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1087)

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (Dz.U. 2024 poz. 1112)

Waloryzacja krajobrazu naturalnego województwa opolskiego wraz z programem czynnej i biernej ochrony" (K. i K Badora, Opole 2006)

11. Spis rysunków i tabel

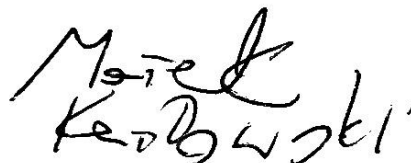
Mapa 1. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Świerczów	9
Mapa 2. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Świerczów na tle obszarów chronionego krajobrazu oraz parków krajobrazowych	17
Mapa 3. Lokalizacja założenia parkowego w Dąbrowie	23
Mapa 4. Lokalizacja założenia parkowego w Staroście	24
Mapa 5. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Świerczów na tle układu przyrodniczego i hydrologicznego	28
Mapa 6. Obszar szczególnego zagrożenia powodzią we wschodniej części gminy Świerczów ...	31
Mapa 7. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w gminie Świerczów na tle zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych i granic jednolitych części wód podziemnych	32
Mapa 8. Formy ochrony przyrody na tle obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w gminie Świerczów.....	41
Mapa 9. Korytarze ekologiczne na tle obszaru rewitalizacji w gminie Świerczów.....	46
Mapa 10. Lokalizacja przedsięwzięć Gminnego Programu Rewitalizacji mogących oddziaływać na środowisko.....	60
Tabela 1. Główne zbiorniki wód podziemnych na terenie gminy Świerczów	31
Tabela 2. Jednolite części wód podziemnych na terenie gminy Świerczów	33
Tabela 3. Lista obszarów chronionych na terenie gminy Świerczów	41
Tabela 4. Ocena wpływu na środowisko kierunków przedsięwzięć Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Świerczów	55
Tabela 5. Analiza przedsięwzięć mogących oddziaływać na środowisko w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali	61
Tabela 6. Cele PEP 2030	70
Tabela 7. Wpływ realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji na komponenty środowiska	75

**OŚWIADCZENIE AUTORA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO O SPEŁNIENIU
WYMAGAŃ, KTÓRYCH MOWA W ART. 74A UST.2 USTAWY OOS**

Oświadczam, iż jako Autor prognozy oddziaływania na środowisko dokumentu pod nazwą „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Świerczów”, spełniam wymagania, o których mowa w art. 74a ust.2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1112), tj. posiadam ukończone w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym jednolite studia magisterskie o kierunku ochrony środowiska. Ponadto jestem autorem minimum 5 prognoz oddziaływania na środowisko dla dokumentów strategicznych. Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

podpis Autora prognozy

Marek Kartowski

Handwritten signature of Marek Kartowski in black ink, written in a cursive style.